

“Werkwijze en vergaderwijze gemeenteraad Berkelland”

12 oktober 2020, versie 3.0
Werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing
Gemeente Berkelland

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Conclusies en aanbevelingen	5
Conclusies	5
Aanbevelingen	8
3. Totaaloverzicht bevindingen: onderdeel “verwerking open vragen”	11
Knelpunten en wensen	11
Top 3 verbeteringen vergadermodel	19
Inspirerende vergadermodellen	22
4. Totaaloverzicht bevindingen: onderdeel “Waardering werkwijze en vergaderwijze”	23
Toegankelijkheid van de stukken / informatie	23
Raads- en commissievergaderingen	29
Kaderstelling door de raad	37
Controle door de raad	41
Volksvertegenwoordiging door de raad	44
Raadswerk	52

1. Inleiding

Aanleiding

Het Presidium van de gemeente Berkelland heeft de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing (hierna: werkgroep) opdracht gegeven aan de slag te gaan met de werkwijze en vergaderwijze, heel kort samengevat: het vergadermodel, van de gemeenteraad. De aanleiding hiertoe is dat het vergadermodel steeds minder lijkt te passen bij de huidige gemeenteraad. Eén van de meest in het oog springende problemen is de ervaren werkdruk. Deze problematiek is niet nieuw. Ook in de vorige twee raadsperiodes was dit een punt van aandacht. Pogingen om deze problematiek aan te pakken hebben helaas niet opgeleverd wat werd beoogd. Daarom heeft het huidige Presidium opnieuw zich de taak toegerekend om deze en andere problemen aan te pakken. Zogezegd heeft het Presidium aan de werkgroep deze taak overgelaten. Binnen het Presidium is de afspraak gemaakt, dat zij commitment zullen leveren aan het voorstel van de werkgroep.

Niet alleen de gemeenteraad van Berkelland overdenkt zijn eigen werk- en vergaderwijze. Er wordt veel geschreven over de vergaderdruk binnen gemeenten. En niet alleen de vergaderdruk is een veelvoorkomend probleem. Ook veranderende omstandigheden spelen een rol. Het raadswerk wordt steeds complexer door bijvoorbeeld decentralisaties maar ook de veranderende rollen van overheid en samenleving. In dit kader is ervoor gekozen om met een bredere blik de werk- en vergaderwijze te aanschouwen.

De werkgroep inventariseert welke problemen er leven en welke eventuele verbeter suggesties er al zijn. Dit om te waarborgen dat de verbetervoorstellen waar zij mee komt, daadwerkelijk een oplossing zullen zijn voor de geïntariseerde problematiek.

Aanpak

Als instrument is gekozen voor het uitzetten van een vragenlijst en waar nodig of gevraagd verduidelijkende individuele gesprekken. De werkgroep heeft ervoor gekozen om niet een externe adviseur hiervoor in te huren, maar de inventarisatie met behulp van de griffie zelf uit te voeren. Vanwege het vertrouwelijke karakter nemen de leden van de werkgroep zelf geen kennis van de ingevulde vragenlijsten. Dit is verwerkt door de griffie. De vragenlijst is opgesteld aan de hand van vragen die zijn aangedragen door de leden van de werkgroep en de griffie, maar ook is deze in belangrijke mate gebaseerd op onderzoeken die zijn uitgevoerd voor of door andere gemeenten.¹

Het doel van de uitgezette vragenlijst is het komen tot een inventarisatie van de problematiek rond de werkwijze en vergaderwijze van de gemeenteraad van Berkelland. Aan de hand van deze inventarisatie kan de werkgroep een vervolgstap maken. Deze vervolgstap bestaat uit het komen tot een raadsvoorstel voor aanpassingen in de werkwijze en vergaderwijze voor de gemeenteraad van Berkelland. Het betreft hier overigens niet uitsluitend de werkwijze van de gemeenteraad zelf. De werkwijze van college, griffie en organisatie zijn communicerende vaten.

¹ Expliciete vermelding dienen de behandelde vragen uit verscheidene opdrachten die zijn uitgevoerd door de heer dr. J. Loots (<http://jasperlouts.nl/opdrachten/>)

De gemeenteraad is niet alleen gebaat bij het maken van afspraken voor zichzelf (raads- en commissieleden onderling), maar ook bij het maken van afspraken met college (c.q. organisatie) en griffie. Genoemde vragenlijst is daarom uitgezet onder raadsleden, commissieleden, collegeleden, gemeentesecretaris, de griffie en een afvaardiging uit de organisatie.²

Respondenten kunnen aangeven of er sowieso wel of niet contact met hen opgenomen moet worden of dat dit over wordt gelaten aan de onderzoeker. De contacten naar aanleiding van de vragenlijsten hebben plaatsgevonden in overeenstemming met de keuze van de respondent. Eventuele verduidelijkingen zijn per e-mail en telefonisch gevraagd, (deels) verkregen en verwerkt.

Vervolg

Het onderzoek wordt door de werkgroep worden aangeboden aan het Presidium met daarbij een raadsvoorstel aan de raad. Het voorstel zal zijn om de aanbevelingen over te nemen met een opdracht aan het Presidium en het college om deze aanbevelingen uit te voeren. Indien de raad dit voorstel overneemt kan de werkgroep in opdracht van het Presidium verder met het uitwerken van de opdracht 'vergadermodel'.

² De collegeleden en de afvaardiging uit de organisatie hebben ervoor gekozen om in afwijking van het verzoek 1 een vragenlijst in te vullen. De reden aangedragen hiervan is dat het gesprek in college en het gesprek onder medewerkers leidde tot betere resultaten voor de vragenlijst.

2. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van het onderzoek weergegeven. De belangrijke rode lijnen die door de antwoorden lopen zijn weergegeven. In de volgende fase kan bij de nadere uitwerking, waar nodig, op meer detailniveau gebruik gemaakt worden van de vele opmerkingen en suggesties die worden gedaan.

Conclusies

Er is ruimte om het vergaderstelsel te verbeteren

- De commissievergadering lijkt teveel op de raadsvergadering vinden alle groepen respondenten. Er zijn vooringenomen standpunten. De discussie wordt teveel overgedaan. In het proces moet meer ruimte zijn voor informeren, raadplegen, beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.
- Ook zouden inwoners/instellingen vroegtijdig gesproken kunnen worden bijvoorbeeld ter beeldvorming. Ook het moment van betrekken van de raad en het voorleggen van stukken met scenario's en alternatieven kan bijdragen aan een betere open discussie (en aan het in positie zijn als gemeenteraad). De opzet zou ook kunnen bijdragen aan een beter gesprek, minder tegenover elkaar staan en meer op zoek naar win-win situaties voor zowel coalitie als oppositie.³ Door de respondenten is een aantal inspirerende voorbeelden van vergadermodellen uit andere gemeenten genoemd.⁴
- Het college krijgt ruim de tijd in raads- en commissievergaderingen. Een andere opzet van de vergaderingen zou ervoor kunnen zorgen dat raads- en commissieleden meer met elkaar in gesprek zijn. Het college is nu vaak te lang (raad, commissie en griffie) en teveel (college, organisatie en griffie) aan het woord. Ook zou de voorzitter hier een rol kunnen hebben. De organisatie doet nog de suggestie om het college uit de ring te halen.⁵
- De vergaderfrequentie zou ervoor moeten zorgen dat de vergaderdruk wordt verlaagd. Dat betekent minder avonden vergaderen in één week.⁶
- De kwaliteit van de vergaderingen zou verbeterd kunnen worden door aanpassingen ten aanzien van houding en gedrag in de vergaderingen. Er is ook veel behoefte aan strakkere sturing door de voorzitters.⁷ Het vele interrumpen en in herhaling vallen staat ook erg tegen. Verder is er ruimte voor verbetering van het debat.
- Er wordt ook ruimte gezien voor de voorzitters om het debat meer te stimuleren.⁸ Dit dient wel neutraal te blijven. Als de wet het straks toestaat is er behoefte aan externe voorzitters (of volgens organisatie: externe gespreksleiders) voor de commissievergadering. Ten aanzien van de invulling van het externe voorzitterschap zijn er verschillende wensen.⁹
- Raadsleden ervaren een hoge werkdruk. De meest genoemde redenen zijn teveel bijeenkomsten in één week, de lengte en kwaliteit van stukken en de combinatie van werk- en raadswerk in het algemeen. Raads- en commissieleden doen verschillende suggesties voor het behapbaar maken van de werkdruk. Doordat deze steeds echter 1 à 2 keer wordt genoemd kan er geen algemene lijn worden vertaald aan oplossingen. Een vaste vergaderdag wordt door vrijwel iedereen op prijs gesteld. Ongeveer 50% van de raads- en commissieleden zou op een vaste dag ook overdag willen vergaderen.

³ O.a. H3: knelpunten en wensen en vragen 7, 8 en 12

⁴ [H3: Inspirerende vergadermodellen](#).

⁵ [H3: knelpunten en wensen](#) en vraag 11.

⁶ Vraag 13 en 26.

⁷ [H3: knelpunten en wensen](#) en [Top 3 verbetervoorstellen raadsleden](#).

⁸ Vraag 9.

⁹ Vraag 10.

- Er is enige onduidelijkheid over de taken van het presidium. Door die onduidelijkheid heerst er door veel fracties heen een gevoel van ondoorzichtigheid en een gebrek aan transparantie. Ook zijn er wat wensen geuit ten aanzien van de rolname (m.n. agendering). Of dat raadsbreed gedragen wordt blijkt niet uit het onderzoek.¹⁰

De positie van de raad kan versterkt worden

- De raad moet meer in positie gebracht worden in het voorbereidingsproces (voldoende en tijdig geïnformeerd en betrokken, vaststellen startnotitie/plan van aanpak met kaders raad) en door de voorliggende stukken (relevante alternatieven, scenario's en argumenten en kanttekeningen) voldoende in staat zijn om zelf het juiste besluit te nemen.¹¹
- Ten aanzien van de inhoud van de dossiers en de stand van zaken met betrekking tot de dossiers en onderwerpen die op (middel)lange termijn geagendeerd worden, wordt de raad onvoldoende geïnformeerd. De raad stuurt ook onvoldoende op het inrichten van het besluitvormingsproces over belangrijke dossiers.¹² Binnen alle doelgroepen is er behoefte aan een strategische agenda van de raad.¹³ Ten aanzien van onderwerpen kan de raad o.a. vooraf kaders stellen, zijn eigen betrokkenheid (en die van stakeholders) in het proces bepalen, afspraken over informatievoorziening en startnotities/plannen van aanpak vaststellen. Een strategische agenda zorgt ervoor dat de raad meer in de lead is ten aanzien van de belangrijke dossiers en geeft duidelijkheid aan college en organisatie.
- Er is een erg grote behoefte dat de raad weet wanneer welke raadsvoorstellen er naar de raad gaan. Dit heeft verschillende voordelen. De raad kan sturen op spreiding, prioritering, aankaarten informatiebehoefte en het organiseren van thema-avonden om informatie op te kunnen halen in de samenleving.¹⁴
- Er wordt veel aandacht gevraagd voor de kwaliteit en tijdigheid van de stukken die naar de raad gaan. Hierin is nog een verbeterslag te maken. Griffie en presidium zouden hierin volgens de raad een controlerende rol op proces en inhoud in moeten hebben. De stukken dienen ook beter verspreid te worden over het kalenderjaar.¹⁵ De raad is nu te volgend aan het college. Er is, naast een strategische raadsagenda (met de belangrijkste onderwerpen en strategische uitgangspunten daaromtrent) ook behoefte aan een lange-termijnagenda met alle onderwerpen (m.n. raadsvoorstellen) die de raad zal ontvangen gedurende het jaar.
- De informatiemiddelen worden door raadsleden gewaardeerd, maar er is ruimte voor verbetering. Over het ene onderwerp wil de raad mondeling geïnformeerd worden en het andere schriftelijk. Bij het inzetten van de informatiemiddelen moet goed nagedacht worden over het doel.¹⁶

¹⁰ [H3: knelpunten en wensen](#).

¹¹ Vraag 5.

¹² Vraag 14.

¹³ [H3: knelpunten en wensen](#) en vraag 14.

¹⁴ Vraag 16.

¹⁵ O.a. [H3: knelpunten en wensen](#) en vraag 4.

¹⁶ Vraag 6.

De controlerende rol van de raad kan versterkt worden

- De gemiddelde waardering van controle door de raad is voldoende.¹⁷ Er wordt echter wel aandacht gevraagd voor de kwaliteit van de verstrekte informatie. Het kwaliteitsniveau is van invloed op de mate waarin raadsleden in staat worden gesteld hun controlerende rol in te vullen. Raadsleden willen de informatie die zij opvragen spoedig(er) digitaal ontvangen. Ook informatie die geheim is. De afspraak dat gevraagde informatie voor het weekend van de raadsvergadering met de raad wordt gedeeld, wordt niet altijd nagekomen. Verder wordt aandacht gevraagd voor het kritischer bekijken of informatie wel aangemerkt zou moeten worden als geheim.
- Vanuit de kant van de raad is er grote behoefte om te investeren in onderzoek en controle in opdracht van en voor de gemeenteraad.¹⁸ Soms is onafhankelijke deskundigheid nodig. Ook ontbreekt soms specifieke deskundigheid binnen de raad, maar ook binnen de organisatie. College en organisatie geven aan dat dit bij wijze van uitzondering zou moeten (waar het gaat om controle). Organisatie geeft nog aan dat dit bijvoorbeeld zou kunnen als er onvoldoende expertise in huis is, maar wel op basis van vertrouwen. De griffie geeft aan dat het inschakelen van onafhankelijke deskundigheid dat de gemeenteraad effectiever kan sturen (betere en gedragen kaders, eigen initiatiefvoorstellen, goed onderbouwde amendementen) en ook effectiever kan controleren.

De volksvertegenwoordigende rol van de raad kan versterkt worden

- Vrijwel alle respondenten vinden in meerderheid dat er externe experts betrokken zouden moeten worden in de (voorbereiding) op besluitvorming. Bijvoorbeeld als gesprekspartner in de beeldvormende fase. Alleen het college is het hier niet mee eens en geeft aan dat dit in samenspraak met college/organisatie zou moeten.
- Binnen alle doelgroepen van respondenten heerst de brede opvatting dat inwoners en instellingen meer of anders betrokken zouden moeten worden in de (voorbereiding) op besluitvorming.¹⁹
- Het organiseren van thema-avonden op locatie is volgens vrijwel iedereen een goed idee als dit functioneel is. Het gemeentehuis kan in sommige gevallen ook een geschikte neutrale locatie zijn.²⁰
- De meeste raadsleden zijn tevreden over de werkbezoeken. Toch wordt relatief veel opgemerkt dat het aantal laag is. Werkbezoeken kunnen functioneler worden ingezet bijvoorbeeld ter beeldvorming en voorbereiding op stukken die later ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.²¹
- Er wordt wisselend gedacht over de wijze en intensiteit waarop de samenleving bij de lokale politiek betrokken wordt. Op dit moment is dat uitsluitend door groep 7 en 8 aan de macht en politiek actief. De meeste raadsleden zijn wel tevreden. Onder commissieleden, griffie, college en organisatie wordt aangegeven dat het wel iets meer mag.²²
- Er is weinig tevredenheid ten aanzien van de kwaliteit van de raadscommunicatie. Het is te formeel, afstandelijk en ouderwets. Het kan inspirerender en vernieuwender en ook wel wat actiever. De griffie geeft aan dat er veel mogelijk is op het gebied van raadscommunicatie.²³

¹⁷ Vraag 17.

¹⁸ Vraag 18.

¹⁹ Vraag 20.

²⁰ Vraag 21.

²¹ Vraag 22.

²² Vraag 23.

²³ Vragen 24 en 25.

Aanbevelingen

Op basis van de hiervoor geschetste bevindingen kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan:

➤ **Pas het vergaderstelsel zodanig aan, dat het voldoet aan de volgende uitgangspunten:**

○ De structuur (maar ook de stukken) dient(/dienen) goed te voorzien in informeren, consulteren/raadplegen, beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.	Raad
○ Alle avonden voor de raad op initiatief van gemeente (raad of college) als geheel dienen plaats te vinden op zo min mogelijk avonden per week en het liefst op een vaste dag. Streef bijvoorbeeld naar maximaal 1 (à 2 avonden) per week. Hieronder worden niet gerekend het fractieoverleg en de raadswerkgroepen en -commissies (zoals de Auditcommissie).	Raad
○ Inwoners en instellingen dienen betrokken te worden in de beeldvorming. Maak afspraken over in welke gevallen, hoe, wanneer en waar. In de huidige opzet zouden thema-avonden beter kunnen worden benut voor beeldvorming met inwoners en instellingen. Het valt aan te bevelen om dit ook onder te brengen in de strategische raadsagenda.	Raad (als geheel) en college
○ Publiceer ook het B-deel van de agenda van het presidium voor de raads- en commissieleden en communiceer richting de raads- en commissieleden de taken als omschreven in het Reglement van Orde van de raad zodat iedereen daarvan een duidelijk beeld heeft. Inventariseer daarna de behoefte onder raadsleden voor een gesprek over de rolinvulling van het presidium om duidelijk te krijgen wat de wensen en behoeften zijn en bekijk of dat nog aansluit bij de huidige werkwijze (zoals opgenomen in het Reglement van Orde van de raad).	Presidium/
Raad
○ Besteed bij de invoering (bijv. via een pilot) van het aangepaste vergaderstelsel ook aandacht aan de debatvaardigheden. Nieuwe vormen van sessies betekent ook een andere wijze van vragen stellen, debatteren, etc.	Raad
○ Besteed bij de invoering van het aangepaste vergaderstelsel aandacht aan de informatiemiddelen en maak daar eventueel afspraken over.	Raad
○ Besteed bij de invoering van het aangepaste vergaderstelsel ook aandacht aan de rolinvulling van de voorzitters. Maak daar afspraken over en zorg indien nodig voor aanvullende scholing. Wanneer de wet externe voorzitters dat mogelijk maakt voer opnieuw het gesprek over de rolinvulling van de voorzitters en overweeg op basis van de situatie op dat moment of externe voorzitters (of -gespreksleiders) wenselijk zijn in het gewijzigde vergaderstelsel. Bij experiment is het ook mogelijk om naast de huidige voorzitters bij lastige onderwerpen een gespreksleider in te schakelen.	Raad
○ Beoordeel welke aangedragen inspirerende voorbeelden van vergadermodellen van andere gemeenten (deels) aansluiten bij deze uitgangspunten, vul dit waar nodig met eigen voorbeelden aan en plan bezoeken in. Vraag naar de goede en minder goede punten.	Werkgroep BV

➤ **Verstevig de positie van de raad door:**

- Te komen tot een strategische raadsagenda. Op deze agenda benoemd de raad de belangrijke dossiers/onderwerpen, bepaalt het besluitvormingsproces, zijn rol en die van stakeholders, informatiebehoefte, e.d. Maak voor de start van het proces afspraken over ondermeer het doel van de strategische agenda. De strategische raadsagenda is richtinggevend voor college, organisatie en griffie. Raad
- Te komen tot een lange-termijnagenda (LTA) die de raad in staat stelt te sturen op spreiding, prioritering, e.d. Maak afspraken over o.a. het detailniveau en over wie (met wiens toestemming) er aanpassingen gepleegd kunnen worden op de LTA. Raad (eigenaar) en college
- de raad in staat te stellen om zelf het juiste besluit te nemen door het verbeteren van het voorbereidingsproces. De raad moet voldoende en tijdig geïnformeerd en betrokken worden, en moet bij belangrijke dossiers ook een startnotitie, plan van aanpak of anderszins zijn kaders vaststellen (op voorstel van het college). Zolang er geen strategische agenda is, kan het college hierover in gesprek met bijvoorbeeld het presidium of de griffie. Een mogelijkheid is ook om (zolang er geen strategische agenda is) bijvoorbeeld drie à vier onderwerpen met elkaar af te spreken waarbij het college met een tussenproduct met scenario's komt, daar door de raad over is gesproken waarna het college dit verder uitwerkt. Daarnaast moeten ook de raadsstukken verbeterd worden door bijvoorbeeld relevante alternatieven, scenario's, argumenten en kanttekeningen. Zie daarvoor ook het advies Rekenkamercommissie en de geuite wensen in het kader van dit onderzoek. College

➤ **Verstevig de controlerende rol van de raad door:**

- In de begroting ruimte te maken voor onderzoek en controle in opdracht van en voor de gemeenteraad. Dit kan bijvoorbeeld door het creëren van een projectbudget van bijvoorbeeld € 15.000,-. Dit bedrag blijft staan totdat het gebruikt wordt en wordt na besteding daarvan via een nieuwe begroting (of kredietvoorstel) weer aangevuld. Dit bedrag kan bijvoorbeeld besteed worden aan een externe onderzoeker, aanvullend budget voor de Rekenkamercommissie voor een extra onderzoek (bovenop de onderzoeken die zij zelf initiëren) of als extra opdracht aan de accountant. Overweeg of het nodig is om afspraken te maken over de besteding van dit budget. Raad
- Draag (nog) meer zorg voor het tijdig aanleveren van gevraagde informatie ook indien dit geheim/vertrouwelijk is. Wees verder kritisch in het opleggen van geheimhouding of het aanmerken van stukken als vertrouwelijk (alleen indien dit mogelijk is o.g.v. wetgeving). College

➤ **Verstevig de volksvertegenwoordigende rol van de raad door:**

- Externe experts en/of inwoners/instellingen te betrekken in de (voorbereiding) op de besluitvorming, bijvoorbeeld als gesprekspartner van de raad in de beeldvormende fase. Bij de inrichting van besluitvormingsprocessen kan dit aan bod komen (op verzoek/initiatief van de raad of op voorstel van het college). Het college zou hier bij belangrijke dossiers (al dan niet opgenomen op de strategische agenda) steeds in overweging moeten nemen. Afstemming hierover is altijd wenselijk. De griffie kan een pool van experts en trainers ontwikkelen die de raad kan bijstaan bij bijvoorbeeld de raadsstukken, het ontwerpen van participatietrajecten of het verkennen van de autonomie van de raad op een onderwerp. Raad en college

- Faciliteer een gesprek over de wijze en intensiteit waarop de samenleving bij de lokale politiek betrokken wordt en beoordeel of groep 7 en 8 aan de macht en politiek aansluit bij de behoefte van de raad. Dit kan voorafgegaan worden door een presentatie met mogelijkheden uit andere gemeenten. De capaciteit van de griffie dient daarbij in ogenschouw te worden genomen. Raad
- Faciliteer een gesprek over raadscommunicatie en beoordeel of het uitsluitend publiceren van de besluitenlijsten aansluit bij de behoefte van de raad. Verken de mogelijke doelen van raadscommunicatie. Dit kan voorafgegaan worden door een presentatie met mogelijkheden uit andere gemeenten. De capaciteit van de griffie dient daarbij in ogenschouw te worden genomen. Raad

3. Totaaloverzicht bevindingen: onderdeel “verwerking open vragen”

Knelpunten en wensen

Respondenten is open gevraagd wat zij vinden van het besluitvormings-/vergaderproces. Welke knelpunten en wensen leven er ten aanzien van het huidige proces. Er is aangegeven, dat alle aspecten aan bod kunnen komen. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan (inhoudelijke) kwaliteit, tijdigheid, voorstellen, vragen, agendering, etc. Onder punt 4 van deze rapportage zijn de meerkeuzevragen uitgewerkt. Ook hierin zijn knelpunten en wensen te lezen ten aanzien van de werkwijze en vergaderwijze van de raad. Er is echter bewust gestart met het stellen van open vragen, zodat de respondenten vrij en zonder eventuele sturing door de gesloten vragen kunnen aangeven welke knelpunten en wensen er leven. Dit zorgt er echter wel voor dat er enig overlap is in de paragrafen 3 en 4 van deze rapportage.

Organisatie en college

De meest voorkomende feedback van de **raadsleden** richt zich op de raadsvoorstellen. Er wordt vaak verwezen naar het onderzoek van de Rekenkamercommissie Berkelland over de kwaliteit van de raadsvoorstellen. De raadsvoorstellen moeten aan de daar gestelde eisen voldoen. Er moet (meer) aandacht zijn voor de kwaliteit, ze moeten zelfstandig leesbaar zijn en er moet meer eenheid in komen. Ook wordt opgemerkt dat er regelmatig stukken laat worden toegevoegd aan een vergadering. Dit geldt ook voor de actieve informatieplicht. Raadsleden kunnen dit niet meer meenemen in hun voorbereiding of nog bespreken binnen hun fractie. Ook wordt een aantal malen aangegeven dat de inbreng van de samenleving een plek moet krijgen in raadsvoorstellen en dat een raadsvoorstel nog bijgeschaafd zou moeten worden n.a.v. een commissiebehandeling.

Meerdere malen komt terug dat er behoefte is aan een jaarplanning. Raadsleden geven aan het niet prettig te vinden dat er sommige maanden meerdere commissieavonden moeten zijn om alle onderwerpen te behandelen en dat er in andere maanden (bijna) niets is.

Er worden meerdere malen complimenten gegeven over de bereikbaarheid en de bereidheid van medewerkers om vragen te beantwoorden. Af en toe komt terug dat de beantwoording van het college soms te vaag is en duidelijker kan.

De reacties van de **commissieleden** komen grotendeels overeen met de reacties van de raadsleden. Aanvullend wordt nog aangegeven dat goede samenvattingen worden gemist (bij vergaderstukken). Verder geeft een commissielid aan dat hij graag een aparte inhoudelijke presentatieavond zou willen van maximaal 30 minuten per geagendeerd onderwerp.

De **griffie** geeft aan dat de kwaliteitscontrole bij raadsvoorstellen aan de kant van college/organisatie soms beter kan. Verder is er te weinig spreiding in de aanlevering van raadsvoorstellen; een productieoverzicht wordt gemist door de griffie.

Het **college** heeft ten aanzien van organisatie en college geen opmerkingen.

De **organisatie** merkt op dat de doorlooptijd van 6 weken juist is als je begint te rekenen vanaf het moment van het aanleveren van het raadsvoorstel voor de collegevergadering. Dat is exclusief de voorbereidingstijd van het voorstel. Het proces loopt volgens de organisatie redelijk soepel. De organisatie geeft aan dat ze bezig is met een digitalisering van het voorbereidingsproces.

Griffie

Raadsleden geven vooral aan dat de griffie een kwalitatieve controle (op kwaliteit en volledigheid) moet uitvoeren op de raadsvoorstellen. De raadsleden geven ook aan, dat daar in de huidige cyclus (waarschijnlijk) te weinig tijd voor is. Complimenten worden gemaakt voor de samenwerking, meedenken, organisatie, ondersteuning, bereikbaarheid en concrete beantwoording van de vragen.

Een aantal malen wordt opgemerkt dat de griffie raadsbrieven voorlegt aan het Presidium met als voorstel deze te bespreken in een commissie. Daaruit blijkt dat niet bij alle raadsleden de afspraak bekend is, dat de griffie dit standaard doet o.a. bij alle voortgangsrapportages, bij toezeggingen aan de kant van het college en bij onderwerpen die erg actueel zijn (bijv. vanwege vragen door raadsleden). Ook kunnen raadsleden verzoeken om agendering. Het is vervolgens aan het Presidium te beoordelen of het voorliggende stuk besproken zou moeten worden in een commissie. Deze brieven worden dus niet automatisch geagendeerd door het Presidium.

De **commissieleden** maken complimenten richting de griffie over diens functioneren ten aanzien van inhoud (advies) en proces (stukkenstroom). Eén van de commissieleden geeft aan dat inhoudelijk advies bij de klankbordgroep duurzaamheid niet nodig is. Daar is uitsluitend procedurele ondersteuning gewenst.

De **griffie** geeft aan dat er een te krappe doorlooptijd is om de raadsvoorstellen zorgvuldig door te kunnen nemen. Ook ontbreken er goede afspraken in het proces voor een zinvolle kwaliteitscontrole. Door de griffie is aangeboden om feedback te leveren op de raadsvoorstellen in de fase voor besluitvorming door het college (informeel of op hetzelfde moment als het college het voorstel krijgt; dan kan het college een afweging maken ten aanzien van de feedback van de griffie). Fundamentele feedback (anders dan een besispunt loopt niet) wordt na besluitvorming door college niet meer aangepast. De griffie gaat in het kader van de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek naar de kwaliteit van raadsvoorstellen nog in gesprek met het Presidium over hoe invulling te geven aan de kwaliteitscontrole.

Het **college** geeft aan dat er geen bijzonderheden zijn ten aanzien van de griffie. Wel zou de griffie vooral de focus op het proces moeten hebben. In de fase dat een raadsvoorstel de griffie heeft bereikt moet dat voorstel van voldoende kwaliteit zijn. De griffie zou volgens het college dan nog vooral een procesmatige verantwoordelijkheid moeten hebben ten behoeve van de agendering voor behandeling in respectievelijk commissie en raad (via de agendacommissie).

De **organisatie** geeft aan dat er goed en soepel contact is met de griffie. Rollen en verantwoordelijkheden zijn duidelijk en af en toe helpt men elkaar.

Presidium

De meeste feedback van **raadsleden** ten aanzien van het Presidium richt zich op het kritischer zijn in de beoordeling van raadsvoorstellen en -stukken. Er worden zelden stukken teruggestuurd. Als een stuk niet helder is of niet volledig is dient het terug gestuurd te worden. Verschillende malen wordt ook opgemerkt dat men het idee heeft dat het Presidium teveel bepaalt (en eenmaal: teveel politiek wordt gestuurd door de fractievoorzitters in het Presidium). Uit de antwoorden blijkt dat sommige raadsleden de opvatting hebben dat het Presidium vooral een agendacommissie zou zijn. In het Reglement van Orde is echter ook geregeld dat het Presidium “bespreekt en besluit over algemene zaken betreffende de gemeente en het gemeentebestuur”. Er wordt ook een voorstel gedaan om het Presidium te ontvlechten tot een agendacommissie en een fractievoorzittersoverleg. De suggestie wordt gedaan om in het inwerkprogramma van de raad goed aandacht te schenken aan de functies en taken van raad, college, griffie en (raads-)commissies en dergelijke.

Een aantal raadsleden merken op, dat als slechts één lid van het Presidium een stuk zou willen agenderen, dit niet geaccepteerd zou moeten worden, tenzij duidelijk wordt gemaakt wat de aanleiding is.

Een aantal **commissieleden** kaart de classificering van de vergaderstukken aan. Twee commissieleden vinden dat het Presidium niet zou moeten beslissen wat een hamerstuk is of een bespreekstuk. Dat is allereerst aan de commissie en vervolgens aan de raad. Een ander commissielid geeft aan dat er regelmatig vergaderstukken zijn die als hamerstuk aangemerkt hadden kunnen worden.

Eén van de **commissieleden** geeft aan dat het Presidium relatief ondoorzichtig is. Dat is beter geworden nu iedereen Presidium A ziet. Iedereen zou echter ook Presidium B en C moeten kunnen zien (al dan niet onder oplegging geheimhouding). Ook hier wordt opgemerkt dat het Presidium kritischer kan zijn wanneer er teveel vergaderstukken zijn in een bepaalde maand.

De **griffie** merkt op dat er soms een te groot aanbod is van stukken waardoor deze verdeeld moeten worden over meerdere avonden. Doordat er geen zicht is op wat er de volgende maand komt is het lastig voor het Presidium om stukken een maand door te schuiven. Er is immers niet bekend wat de voorraad is van de volgende maand. Ook merkt de griffie op dat het Presidium iets meer aandacht mag hebben voor de kwaliteit van de raadsvoorstellen. Deze aandacht is wel wat verhoogd na het rapport van de Rekenkamercommissie. Eén van de medewerkers merkt nog op, dat er een risico bestaat van politieke sturing.

Het **college** geeft aan dat raadsbrieven te makkelijk worden geagendeerd ter bespreking. Afweging of geagendeerd moet worden dient scherper/kritischer te worden gemaakt. De processturing zou meer op basis van zuiverheid in rolneming van de raad moeten plaatsvinden en niet op basis van casuïstiek. Abstraheren van de individuele casuïstiek is belangrijk om met het oog op goede invulling van de rolneming een afweging te kunnen maken met betrekking tot een procesvoorstel voor behandeling van een onderwerp.

Ook zou volgens het college het Presidium meer oog moeten hebben voor instrumenten die de raad in het kader van informatievoorziening ter beschikking heeft. Het college geeft aan dat er bovengemiddeld veel schriftelijke vragen worden gesteld en het in veel gevallen niet duidelijk is wat er met de gegeven antwoorden wordt gedaan.

De **organisatie** geeft aan dat het schrappen of samenvoegen van commissievergaderingen best vaak gebeurt en dat is niet altijd handig voor de organisatie, laat staan voor insprekers of belangstellende inwoners. Ook de overwegingen om en de communicatie over wat wel of niet op de agenda komt van de commissies zou wat de organisatie betreft beter kunnen. Zodat de organisatie de collegeleden beter kunnen voorbereiden.

Fractievergadering

Een aantal **raadsleden** geeft aan, dat voorbereiding in de fracties lastig is. Dit komt volgens een aantal raadsleden o.a. door de cyclus van vier weken. Bij een langere cyclus kan de termijn tussen fractie en commissie opgerekt worden. Ook wordt aangegeven dat als het BOB-model wordt ingevoerd de voorbereiding beter te realiseren valt (er is meer tijd/er zijn meer fases). De voorbereiding in de fractievergadering wordt positief gewaardeerd door een aantal raadsleden.

Eenmaal is aangegeven dat beeldvorming in een commissievergadering mogelijk belemmerd wordt door een daaraan voorafgaande bespreking in de fractievergadering. Ook eenmaal is aangegeven dat fracties een prioriteitenlijst zouden moeten maken; “wat is goed voor Berkelland en zorg ervoor dat dit constructief een plek krijgt in overleg.”

Een aantal **commissieleden** geeft aan dat de fractievergadering vaak plaatsvindt in de week van de commissie- en raadsvergaderingen in plaats van de week ervoor (als de stukken ook al voor handen zijn). Dit is vaak te kort dag.

De **griffie** merkt op dat er een krappe hoeveelheid is aan burgercommissieleden.

Commissievergadering

Raadsleden gaven vaak aan dat de commissievergadering en de raadsvergadering teveel op elkaar lijken. De commissievergadering zou veel meer beeldvormend of meningvormend moeten zijn. Nu is het al een politieke discussie wordt gezegd. Er is behoefte aan een meer open discussie. De gedachte is dat als de vergaderingen beter worden opgedeeld in beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming, dit beter tot zijn recht komt. Men verwacht dat er dan een meer open discussie is en dit de ruimte biedt om echt met elkaar in gesprek te gaan zonder vooringenomen standpunten. Dit geeft ook de mogelijkheid om derden vroegtijdig te spreken.

Verwacht wordt ook door een aantal raadsleden dat dit een betere voorbereiding door kleinere fracties zal faciliteren. Ook is de gedachte dat een voorstel met alternatieven of scenario's een positieve bijdrage levert aan het debat. Als er slechts één voorstel voorligt volledig uitgewerkt in de eindfase nodigt dit eerder uit tot een gepolitiseerde discussie waarin men niet open staat voor elkaar en er minder ruimte is om het besluit tot een win-win situatie voor zoveel mogelijk partijen te krijgen.

Een aantal raadsleden stellen voor om deze BOB-sessies (incl. informierend en consulterend) wekelijks te doen vanaf 16.00 uur inclusief maaltijd. Op alle andere dagen zijn dan geen activiteiten voor de raadsleden.

Een aantal malen wordt een opmerking gemaakt over de ambtelijke ondersteuning in commissievergaderingen. Die is er volgens een aantal raadsleden wel veel en niet alleen technisch van aard. Anderen vinden dit een goede ontwikkeling omdat technische vragen dan tijdens de vergadering direct afgehandeld kunnen worden.

De meeste raadsleden waarderen de spreektijden. Ook één raadslid vindt dat deze afgeschaft zou moeten worden. De discussies zijn soms te lang en te herhalend wordt aangegeven. Ook worden opmerkingen gemaakt over het soms grote aantal interrupties.

Twee raadsleden geven aan dat als er te moeilijke inhoudelijke of opiniërende vragen worden gesteld, deze worden afgedaan als technisch en daarvoor een format na de vergadering nog moet worden ingevuld.

Drie raadsleden geven aan dat er vaste afspraken moeten worden gemaakt over de volgorde van de termijnen van partijen. Dat wordt nu verschillend ingevuld door de voorzitters. Ook opening aanvragen door een fractie wordt nog geopperd.

Verschillende raadsleden geven aan dat het niet zinvol is om insprekers vooraf te ontmoeten. Daar is even een pilot van geweest en dat moet niet terugkomen. In de huidige vorm zouden insprekers aan het eind een laatste woord moeten hebben waar ook nog ruimte is voor raadsleden om vragen te stellen. Het meest ideaal is echter een nieuwe invulling van bijvoorbeeld een beeldvormende commissie waar deskundigen ook gesprekspartner kunnen zijn (dus niet slechts een rondje waar iedere fractie 1 vraag mag stellen). De invulling van de rollen en van de opzet van de betreffende sessie verschilt per onderwerp en per type "gesprekspartner".

Een aantal raadsleden geven aan dat het goed zou zijn als insprekers kunnen kiezen of ze aan een tafel willen zitten of achter het spreekgestoelte wil plaatsnemen. Insprekers kunnen zich daardoor veiliger voelen.

Twee raadsleden geven aan dat in de ideale setting er oordeelsvrij in een oriënterende/beeldvormende vergadering de portefeuillehouder daaraan kan deelnemen. Zo kan de portefeuillehouder bijvoorbeeld een toelichting geven op de voorliggende scenario's en een eventueel voorgestelde of al gemaakte keuzes.

Zo kan de raad tot een goed beeld komen. In de raadsvergadering is het beeld al goed gevormd en is de raad al goed geïnformeerd. Daar kan dan de raad met elkaar in debat omdat daar het besluitvormingsproces nodig is. De rol van het college is daar dan zeer bescheiden.

Een aantal raadsleden stellen voor dat het college ook spreektijden krijgt en dat een aangeschoven ambtenaar niet het woord zou moeten voeren. Dit is aan de wethouder. Als het te technisch is waardoor de ambtenaar veel moet zeggen kan het ook op schrift teruggekoppeld worden.

Twee raadsleden geven aan dat als blijkt dat een stuk te onduidelijk is de behandeling ervan on hold gezet zou moeten worden. Zo kan het college de ruimte krijgen om het stuk te verbeteren en in de volgende vergadering te laten behandelen.

Verder doet een aantal raadsleden de suggestie om het tijdspad tussen commissie- en raadsvergadering in te korten, echter is een ander aantal raadsleden blij met het huidige tijdspad omdat hierdoor nog aanvullende informatie door het college aangeboden kan worden aan de raad.

De reacties van de **commissieleden** komen grotendeels overeen met de reacties van de raadsleden; de commissievergadering lijkt teveel op de raadsvergadering. Aanvullend geeft één commissielid nog aan dat de kwaliteit van de (voorbereiding) van de deelnemers aan de commissievergadering wel eens te wensen overlaat. Ook doet een commissielid de suggestie om te late aanlevering van vergaderstukken “te bestraffen” door het betreffende agendapunt dan door te schuiven naar de eerstvolgende vergadering. Een ander commissielid geeft aan dat de cyclus wellicht ingekort kan worden. Tot slot geeft een commissielid aan, dat in een commissievergadering ook initiatieven op de agenda gezet zouden moeten kunnen worden op verzoek van een raads- of commissielid ter opinievorming zonder dat er al een concreet voorgesteld besluit voorligt. Eén commissielid geeft aan dat er veel herhaling is, teveel besprekstukken worden geagendeerd en er teveel vragen worden gesteld.

De **griffie** geeft aan dat de commissievergadering teveel lijkt op de raadsvergadering. Een andere inrichting gericht op sessies ter consultatie/raadpleging, beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming zou een oplossing of mogelijke pilot kunnen zijn. Een voorbeeld zou Lochem kunnen zijn. De griffie merkt ook op dat vragen nog beter vooraf gesteld kunnen worden via het format technische vraag. Ook zou vroegtijdige betrokkenheid bij bepaalde dossiers (dus niet een volledig uitgewerkt raadsvoorstel waarvoor slechts nog een handtekening nodig is) mogelijk ook de kwaliteit van de vergaderingen en het democratische proces verhogen.

Het **college** geeft aan dat commissievergaderingen regelmatig op raadsvergaderingen lijken, terwijl ze vooral moeten zijn gericht op een goede voorbereiding daarvan. Technische en te gedetailleerde vragen zouden beperkter aan de orde moeten zijn. Insprekers zouden meer aandacht moeten krijgen en gelegenheid om te reageren op de eerste termijn van bespreking. Volgens het college zou meer evenwicht moeten komen in inbreng van commissieleden brengen door de spreektijd te beperken c.q. de maximale spreektijd per fractie te bepalen en te verdelen over de onderwerpen voor de gehele vergadering.

De **organisatie** geeft aan dat het de bedoeling van de commissievergadering is om de besluitvorming in de gemeenteraad goed voor te bereiden. De huidige vergadersetting is formeel, met spreektermijnen, reactie van de wethouder. Die formele setting maakt dat er eigenlijk geen goed gesprek of debat plaatsvindt. Zelden vindt een gesprek plaats met insprekers of adviseurs. Het lijkt teveel op een raadsvergadering.

Ook vraagt de organisatie aandacht voor het eerder stellen van technische vragen, zodat de commissievergadering daar niet mee wordt belast.

Raadsvergadering

Raadsleden maken verschillende opmerkingen over het debat: strakker sturen op het blijven bij het voorliggende voorstel, de spreektijd en het aantal interrupties, voorlezen en niet luisteren naar elkaar, geen debat op argumenten, veel herhaling van de commissie en te lang doorgaan op een bepaald onderwerp.

Enkele raadsleden geven aan dat de kwaliteit van de beantwoording van het college beter kan. De antwoorden zijn volgens sommigen te uitgebreid, vaag of onjuist. Ook geven enkele raadsleden aan dat daardoor soms herhaaldelijk doorvragen nodig is wat dan vervolgens wordt afgekapt. Weer een ander raadslid geeft aan het prettig te vinden als de voorzitter een raadslid afkapt als er teveel wordt doorgegaan op een bepaald onderwerp.

Ook merken enkele raadsleden op dat door de lange doorlooptijd van het gehele proces bijlagen soms verouderd zijn wanneer het eindelijk in een commissie- of raadsvergadering wordt behandeld.

Er wordt wisselend door raadsleden gedacht over het strak hanteren van de eindtijd van commissie-en raadsvergaderingen.

Drie raadsleden geven aan, dat iets alleen een bespreekstuk voor de raad zou moeten zijn als er moties of amendementen ingediend worden. Dat is mogelijk, licht een raadslid toe, als het vergadermodel dit ook faciliteert. Zo is het vergadermodel in Lochem zodanig ingericht dat alle informatie in de voorfase (vgl. commissiebehandeling) al is opgehaald en de standpunten daar al zijn uitgewisseld. Dan is het in de raadsvergadering niet meer nodig om deze standpunten opnieuw uit te wisselen. Een ander raadslid motiveert dit punt door aan te geven, dat als er geen moties of amendementen zijn er blijkbaar ook geen politieke verschillen zijn t.a.v. het voorliggende voorstel en het dus ook niet besproken hoeft te worden. Uit de ingevulde vragenlijsten blijkt overigens niet of iets een bespreekpunt zou kunnen worden omdat er partijen willen tegen een voorstel zijn en hierover in de raad in debat willen.

Twee raadsleden vragen zich af waarom de gemeentesecretaris aanwezig is.

Een aantal **commissieleden** geven aan, dat er weinig ruimte is voor een echte discussie of debat. Ook merken verschillende commissieleden op dat de huidige structuur dit vrijwel onmogelijk maakt. Er zou gezamenlijk verantwoordelijkheid moeten worden genomen om met elkaar zoveel mogelijk te streven naar consensus. Ook wordt gedacht, dat het huidige systeem van meerderheid van stemmen en coalitie/oppositie polarisatie in de hand werkt. Ook wordt aangegeven, dat er in de vergaderingen veel raadsleden zijn die geen inbreng hebben. Het vergaderen zou ook meerdere werkvormen kunnen hebben; fractiedoorbrekend in kleine groepjes standpunten uitwisselen, speeddaten, wandelgangenoverleg, etc. Ook wordt opgemerkt dat de raad zich proactiever kan opstellen en minder reactief de agenda van het college volgend.

De **griffie** geeft aan dat in de raadsvergadering een goed debat en goede besluitvorming mogelijk zou zijn als het voorbereidingsproces beter ingericht zou zijn. Suggesties daartoe zijn al op andere plaatsen aangegeven door de griffie.

Het **college** geeft aan dat het recht van interruptie selectiever ingezet zou moeten worden en niet toegestaan moet worden voor herhalen van dezelfde vraag. De raadsvergadering lijkt regelmatig meer op een verantwoordingsronde in plaats van een inhoudelijk politiek debat. Om de (politieke) dialoog te bevorderen zou het verplaatsen van de wethouders naar de “tweede ring” een helpende aanpassing kunnen zijn volgens het college.

De **organisatie** geeft aan dat het niet de bedoeling is dat de commissiebesluitvorming over wordt gedaan. Als de voorbereiding goed is gegaan, inclusief het gesprek met eventuele belanghebbenden, kan men zich in de raadsvergadering beperken tot een politiek debat over echt belangrijke onderwerpen; dus geen dialoog tussen raad(sleden) en college(leden). En vervolgens besluitvorming over voorstel, amendementen en eventuele moties. Een en ander maakt de rol van de gemeenteraad duidelijker en komt wellicht ook de sfeer ten goede.

Vormgeving voorzitterschap (commissie en raad)

Een (groot) aantal **raadsleden** merkt op dat de commissie voorgezeten zou kunnen worden door een externe voorzitter. Dit kan een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de discussie en een goede besluitvorming. Er worden verschillende suggesties gedaan hoe deze externe voorzitter diens rol zou kunnen vervullen: stimuleren tot discussie op inhoud, zelf open vragen stellen om proces te versnellen en verduidelijken en sturen op goede beantwoording van vragen.

Enkele raadsleden merken op dat echte technische vragen niet gesteld mogen worden tijdens de vergadering en afgekapt moeten worden door de voorzitter.

De wensen van de raadsleden ten aanzien van de huidige voorzitters zijn een strakkere sturing en het afkappen van teveel interrupties en herhalingen.

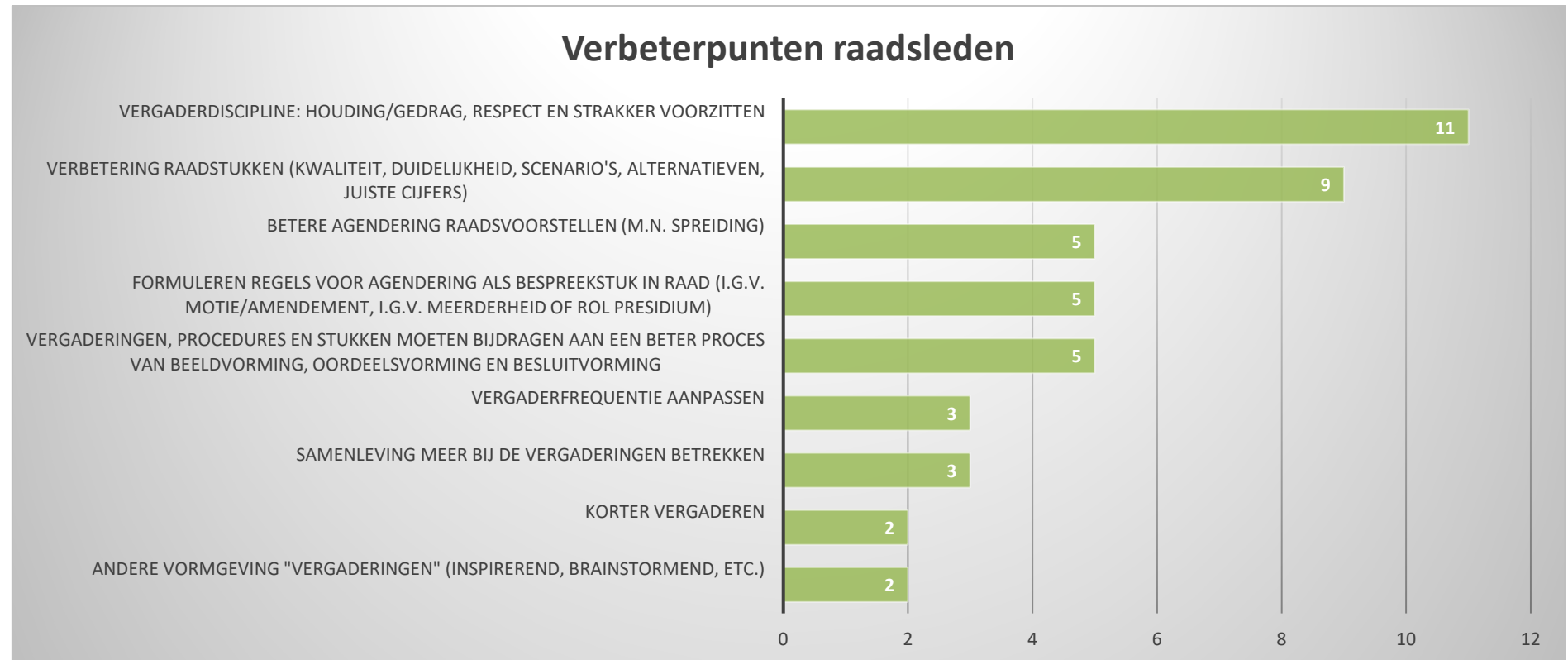
De **commissieleden** hebben allen verschillende wensen: de voorzitters zouden wat meer ontspannen mogen voorzitten, het voorzitten is heel strak, zakelijk ordelijk en technisch, de voorzitter in een commissievergadering laat onvoldoende ruimte voor gedachtewisseling en zou meer roulatie mogen zijn in het voorzitterschap zoals bij de Tweede Kamer.

De **griffie** merkt op dat het te overwegen valt om met externe voorzitters te werken bij de commissievergaderingen zodra de wet dit toestaat. Ook merkt de griffie op dat het belangrijk is dat zowel in commissie- als raadsvergadering de voorzitter de toezeggingen goed moet markeren en afkaderen.

Top 3 verbeteringen vergadermodel

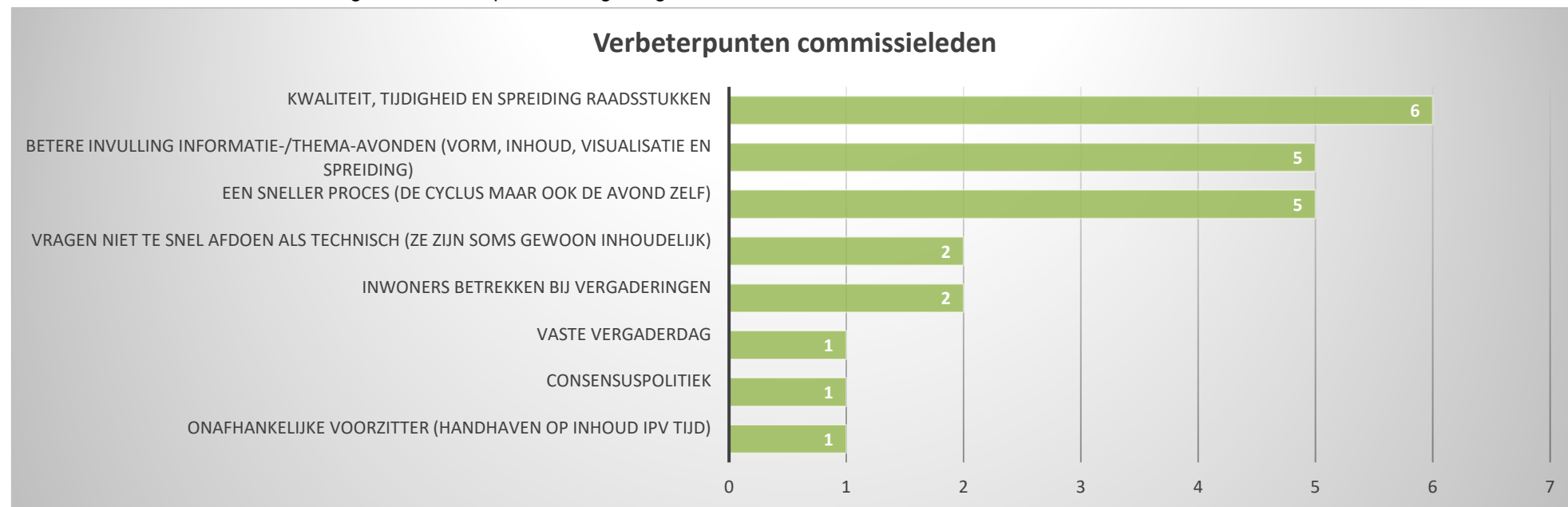
Alle respondenten is gevraagd welke top 3 aan verbeteringen zij zouden doorvoeren in het vergadermodel. Let wel: onderstaand zijn de reacties in kaart gebracht naar aanleiding van een open vraag. De antwoorden met toelichtende reacties op de gesloten vragen zijn hierin niet verwerkt.

De **raadsleden** hebben de volgende verbeterpunten aangedragen:

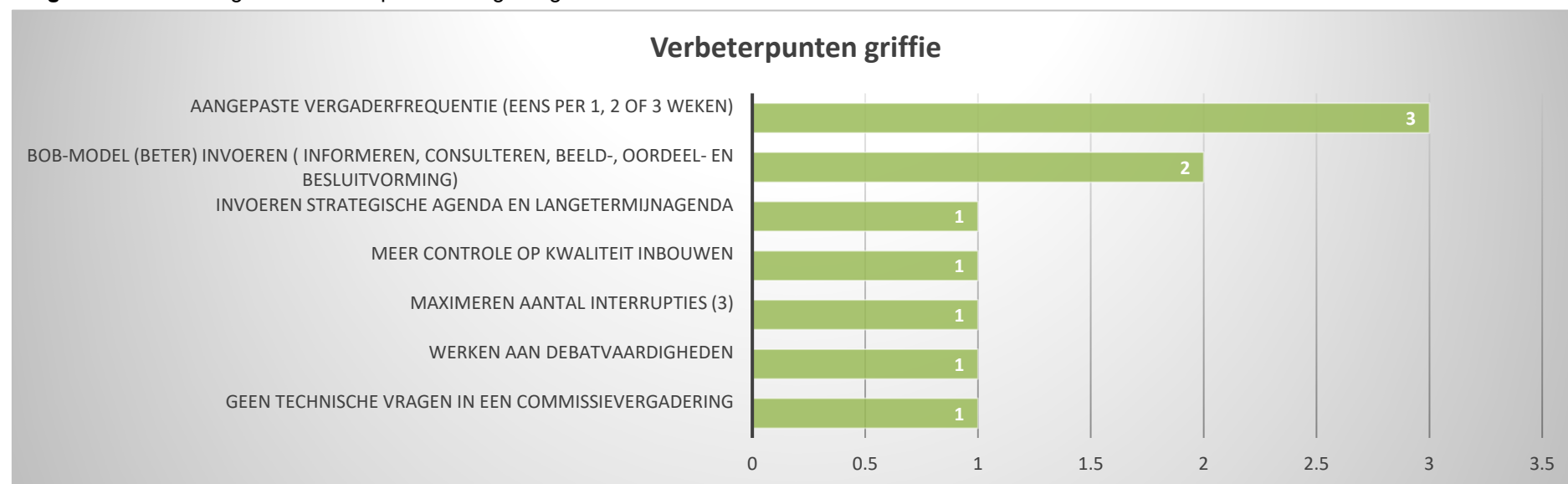

Daarnaast is nog een aantal individuele verbeterpunten aangedragen door de raadsleden die niet ondergebracht konden worden in één van de bovenstaande categorieën. Het betreft de volgende: Geen informatieavonden op hetzelfde moment, externe raadsvoorzitter, daadwerkelijk iets doen met de inbreng van raadsleden bij consultatie, heldere communicatie collegeleden, terughoudende ondersteuning ambtenaren bij commissievergaderingen, telefoonlijst met ambtenaren met foto, werkdagen en -tijden, afschaffen coalitieprogramma en visies politieke partijen worden gemist.

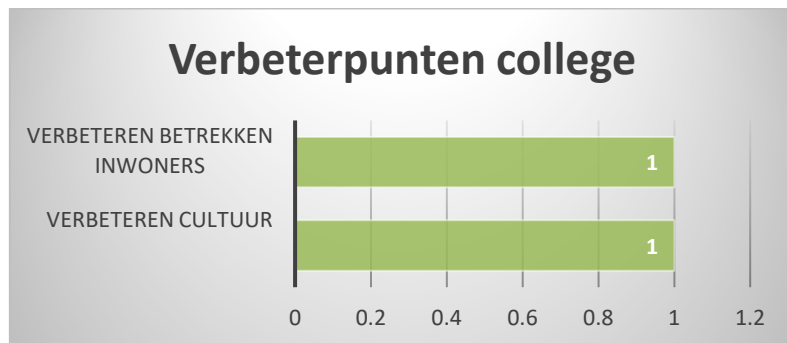
De **commissieleden** hebben de volgende verbeterpunten aangedragen:

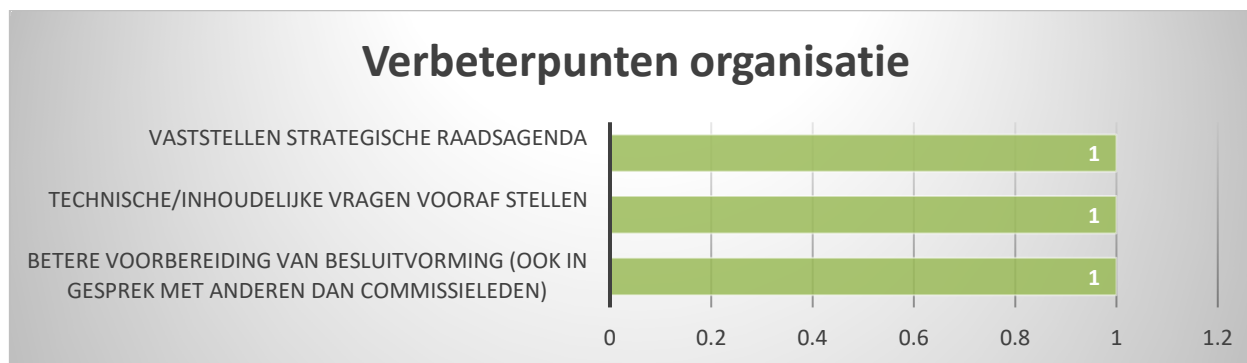
De **griffie** heeft de volgende verbeterpunten aangedragen:

Het **college** heeft de volgende verbeterpunten aangedragen:

De **organisatie** heeft de volgende verbeterpunten aangedragen:

Inspirerende vergadermodellen

Alle respondenten is gevraagd aan te geven of zij uit andere gemeenten goede voorbeelden kennen van vergadermodellen en zo ja, welke aspecten hen daarin aanspreken.

De **raadsleden** hebben een aantal malen Lochem aangehaald als goed voorbeeld. Interessant vindt men: de structuur van infomeren/beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming, de betrokkenheid van inwoners en organisaties en korte doorlooptijd.

Als voorbeeld wordt nog aangehaald Maastricht omdat onderwerpen daar parallel worden uitgediept en maximaal 1 uur duren.

Ook Apeldoorn wordt aangehaald als goed voorbeeld omdat men daar werkt met een carrousel met parallelle BOB-sessies. Het gaat daar niet alleen om raadsvoorstellen, maar ook consulterende en informerende sessies. Dit is op één dag per week. Men start omstreeks 16.00 à 16.30 uur en men eet ook gezamenlijk een maaltijd. Dit bevordert de onderlinge sfeer.

Ook worden de gemeenten Winterswijk en Oost Gelre aangehaald omdat het daar efficiënter is en de raadsleden minder tijd kwijt zijn.

Tot slot wordt de suggestie gedaan om bij een eventueel werkbezoek bij een andere gemeente vooral te vragen naar de voordelen maar ook de nadelen.

De **commissieleden** dragen het vergadermodel van Boxtel aan vanwege de BOB-systematiek en meer burgerparticipatie, Den Haag vanwege de vaste vergaderdagen (de ene week raad, de week erop commissie en de week daarop weer raad) en Winterswijk vanwege burgerforums waarbij burgers onderwerpen kunnen aandragen en bespreken.

De **griffie** draagt de vergadermodellen van Lochem, Apeldoorn en Lelystad aan vanwege de BOB-sessies, consultatie en betrokkenheid derden.

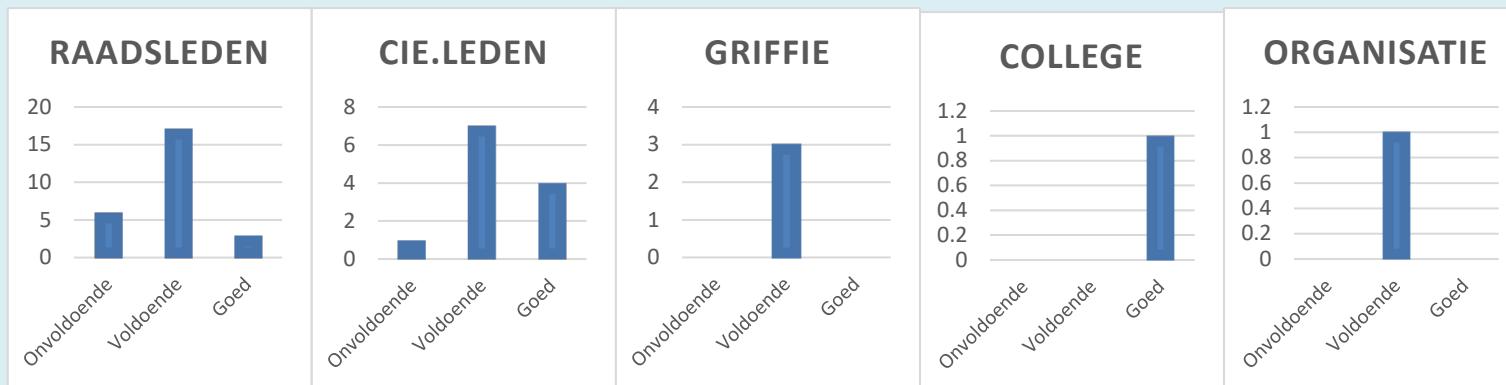
Het **college** draagt vergadermodellen van de gemeenten Lochem en Rotterdam aan als inspirerend vooral vanwege de verbeterde kwaliteit van de interactie met inwoners.

4. Totaaloverzicht bevindingen: onderdeel “Waardering werkwijze en vergaderwijze”

In dit hoofdstuk zijn de antwoorden op de gesloten vragen in beeld gebracht via staafdiagrammen met direct daaronder in vetgedrukte tekst een korte analyse daarvan. Een aantal van de respondenten heeft een toelichting gegeven op de gesloten vragen. Deze toelichtingen zijn uitgewerkt onder de analyse van de staafdiagrammen. Deze toelichtingen geven dus niet een algehele visie weer van alle respondenten, maar bieden een inzicht in wat een aantal van de respondenten aanvullend hebben meegegeven. Dit geeft enige kleuring ten aanzien van waarom sommige respondenten iets goed of niet goed vinden of het ergens mee eens of oneens zijn. Ook worden er suggesties gedaan die in een vervolgproces als inspiratie kunnen dienen.

Toegankelijkheid van de stukken / informatie

4. Hoe beoordeelt u de mate waarin de raadsleden over alle relevante informatie beschikken bij aanvang van de raadsvergadering.

Een grote meerderheid van de respondenten waardeert de mate waarin de raad beschikt over alle informatie bij aanvang van de raadsvergadering als voldoende.²⁴

Raadsleden maken verschillende opmerkingen over de kwaliteit van raadsvoorstellen. Er wordt aandacht gevraagd voor een cijfermatige onderbouwing, inzicht in kanttekeningen en risico's en meerdere keuzemogelijkheden. Ook wordt een stukje historie gemist. Bepaalde kennis van reeds genomen besluiten, verstrekte informatie op bijeenkomsten en toekomstige stappen, maar ook een stukje basiskennis van het onderwerp/uitleg vakjargon zien raadsleden graag terug in (de toelichting / bijlage) van het raadsvoorstel. Raadsleden houden zich vaak bezig met een groot aantal uiteenlopende onderwerpen waardoor het lastig is om overal zicht op te houden.

²⁴ Opgemerkt dient te worden, dat voor de leesbaarheid van het onderzoek overal de optie slecht is samengevoegd met onvoldoende en uitstekend met goed. Hetzelfde geldt voor de opties helemaal eens en helemaal oneens. Deze zijn samengevoegd met de opties eens resp. oneens.

Opgemerkt wordt dat dit ook lastig is voor nieuwe raadsleden. Met andere woorden: een raadsvoorstel moet zelfstandig leesbaar zijn (wordt ook een aantal malen opgemerkt). Ook bestaat de wens dat bijlagen beter verwerkt worden in (de toelichting op/een oplegger bij) het raadsvoorstel. Soms zitten er bij een raadsvoorstel bijlagen met een groot aantal pagina's. Het zou prettig zijn als ergens te lezen was waarom deze bijlage erbij zit en wat met name relevant daarin is.

Eén van de raadsleden merkt op dat de kwaliteit van een raadsvoorstel ook afhangt van wie het voorstel heeft geschreven. Een ander raadslid merkt op dat vaagheden twijfel oproepen over de juistheid, wat voorkomen kan worden met duidelijkheid.

Ook wordt aangegeven door een aantal raadsleden dat portefeuillehouders en medewerkers altijd bereid zijn toelichting te geven en vragen te beantwoorden. Enkele raadsleden vinden het een goed idee om vooral veel te spreken met medewerkers en belanghebbenden en niet op informatie te wachten.

Enkele raadsleden heeft soms de indruk dat de coalitie meer informatie heeft.

Ook hier wordt opnieuw verschillende malen benoemd dat stukken soms kort voor een vergadering nog worden toegevoegd. "Dit belemmert een goede voorbereiding."

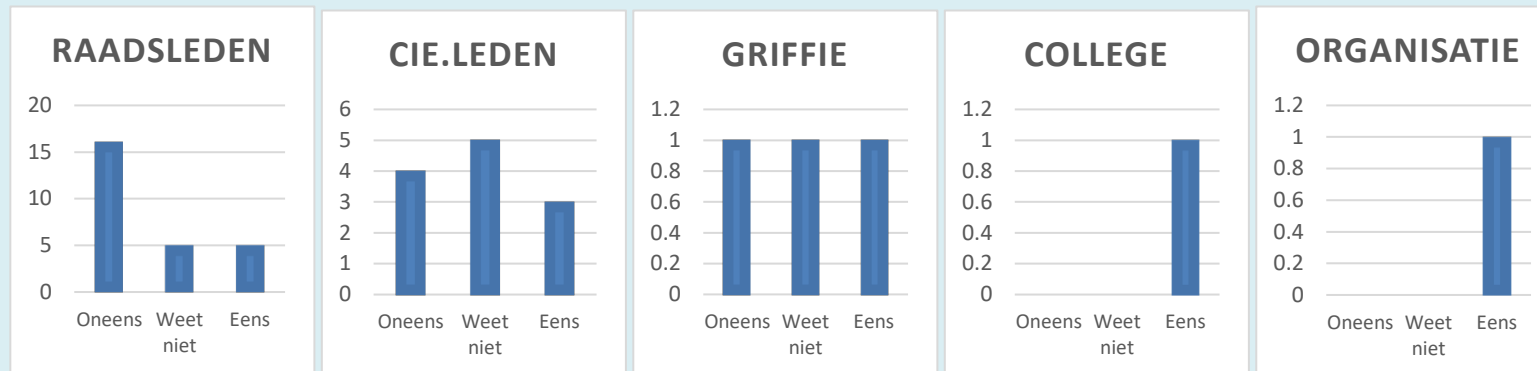
Een aantal **commissieleden** geeft aan dat het verschilt per geval. Soms is er heel erg veel informatie en een andere keer is de informatie nihil. Ook geeft een aantal commissieleden aan dat achtergrondinformatie wordt gemist in een voorstel. De suggestie wordt gedaan door linkjes op te nemen naar eerdere besluitvorming. Eén commissielid geeft aan dat het meer to the point kan.

Ten aanzien van de raadsvoorstellen ziet de **griffie** ruimte voor verbetering. Dit verschilt overigens per steller. Het ene raadsvoorstel is erg goed en het andere biedt (soms veel) ruimte voor verbetering. De griffie ziet kansen ten aanzien van argumentatie, kanttekeningen en risico's, financiële gevolgen en historie. Maar ook de duiding van bepaalde voorstellen kan beter: hoe verhoudt het voorliggende voorstel zich tot vorige voorstellen en toekomstige voorstellen. Complexe zaken moeten toegankelijk worden geformuleerd. Het need to know in het raadsvoorstel en het nice to know in de bijlagen of toelichting. Eén medewerker merkt nog op dat het een dunne scheidslijn is tussen teveel en te weinig informatie.

Het **college** verwijst hier naar het rapport van de Rekenkamercommissie Berkelland over de kwaliteit van de raadsvoorstellen van Berkelland.

De **organisatie** geeft aan dat deze vraag voor hen wat lastig te beantwoorden is. Dat is afhankelijk van de voorbereiding van de individuele raadsleden. De raadsvoorstellen bevatten volgens hen voldoende informatie om te kunnen besluiten. En er zijn in het voorbereidingstraject voldoende mogelijkheden om eventueel ontbrekende informatie te vragen.

5. De raad wordt door het voorbereidingsproces (voldoende en tijdig geïnformeerd en betrokken, vaststellen startnotitie/plan van aanpak met kaders raad) en door de voorliggende stukken (relevante alternatieven, scenario's en argumenten en kanttekeningen) voldoende in positie gebracht om zelf het juiste besluit te nemen.

Een duidelijke meerderheid van de raadsleden is van mening dat de raad door het voorbereidingsproces en de voorliggende stukken onvoldoende in positie wordt gebracht om zelf het juiste besluit te kunnen nemen. Het college en de organisatie geven in tegenstelling tot de raad aan, dat zij vinden dat de raad wel voldoende in positie wordt gebracht.

Een groot aantal **raadsleden** merkt op dat de raad voor bepaalde onderwerpen eerder in het proces meegenomen zou moeten worden. Een aantal raadsleden geeft aan dat dat bijvoorbeeld bepaald kan worden aan de hand van een agenda van de raad. Als de raad weet wat er gaat komen dan kan bepaald worden door de raad of en welke rol hij in het proces wil hebben. Enkele raadsleden geven aan dat vaker dan nu fractiespecialisten betrokken zouden kunnen worden.

Ook hier wordt de kwaliteit van stukken aangehaald. Heel vaak wordt aangehaald dat relevante alternatieven/scenario's worden gemist. "Ik vind dat ik daardoor onvoldoende een goed afgewogen besluit kan nemen over het algemeen" en "Hoewel ik meedoe met het besluit, bekriipt me vaak het idee dat het niet uitmaakt dat ik zelf het besluit neem: dat besluit lijkt al gevallen te zijn." En "Kanttekeningen, argumentatie, alternatieven/scenario's moeten helder zijn. Er moet iets te kiezen zijn." Ook geven verschillende raadsleden aan dat er (afhankelijk van het onderwerp) meer behoefte is aan beeldvorming en raadpleging aan het begin van een proces nog voordat er een concreet raadsvoorstel is. Hier wordt overigens ook door een aantal raadsleden een link gelegd naar een vergadermodel met BOB-sessies.

Raadsleden lijken ook te worstelen met het aantal stukken. In de vorige vraag was ook al aangegeven dat alle relevante informatie er wel moet zijn, maar dat het goed is om bijvoorbeeld in een notitie de bijlagen te duiden zodat niet tientallen of honderden pagina's doorgenomen hoeven te worden. Zo kan een raadslid dat wel nog wat meer informatie wil hebben naar aanleiding van het raadsvoorstel of de notitie dat opzoeken in de betreffende bijlage.

Een raadslid merkt op dat door middel van een technische avond er veel informatie verkregen wordt. Een ander raadslid merkt op dat soms informatie op schrift nuttiger is vanwege het grote aantal avonden. Welke informatiemethode ingezet dient te worden verschilt per geval.

Tot slot maken enkele raadsleden opmerkingen over transparantie van proces, informatie en de kwaliteit van beantwoording van technische en schriftelijke vragen.

De toelichtingen van de **commissieleden** zijn onderling verschillend. Er wordt gezegd dat: het afhangt van het onderwerp. Dat er veel informatie is, maar het is lastig te vinden. Als je er niet uitkomt met een voorstel zijn medewerkers bereid een persoonlijke toelichting te geven. Alternatieven en goede argumenten ontbreken nogal eens. Thema's lijken achter de schermen al in een richting en/of voorkeur te zijn geplaatst ter besluitvorming. Een duidelijke lange-termijn-agenda wordt gemist.

De **griffie** geeft aan dat de raad vaak voorstellen krijgt die al volledig uitgewerkt zijn. Er zijn weinig voorstellen met scenario's of alternatieven. Ook gebeurt het vrij weinig dat de raad aan de start van het proces kaders meegeeft, een startnotitie vaststelt, of iets vergelijkbaars. De raad heeft wel een plan van aanpak vastgesteld voor vrijkomende agrarische bebouwing en ook vindt er een raadplegende sessie plaats waarin de raad inbreng kan leveren. Ook bij de implementatie van de Omgevingswet heeft de raad onder begeleiding van de raads werkgroep Omgevingswet (met ambtelijke goede inhoudelijke en procedurele ondersteuning) kaders meegegeven in de vorm van een ambitiedocument. Dit proces loopt tot op heden heel goed ook dwars door de partijen heen. Ook het contact met de portefeuillehouder daarin is goed. In een experiment in het kader van bestuurlijke vernieuwing heeft de raad ook kaders gesteld voor de Cultuur- en Erfgoedvisie. Gebleken is, dat dit lastig is, maar oefening baart kunst. De (werk)vorm van deze kaderstelling is maatwerk en is o.a. afhankelijk van de mate van deskundigheid die nodig is voor het stellen van kaders. In sommige gevallen is het goed om scenario's of een ruime keuze voor te leggen en in andere gevallen is het geschikt om met een aantal vragen of een "blanco vel" aan de slag te gaan.

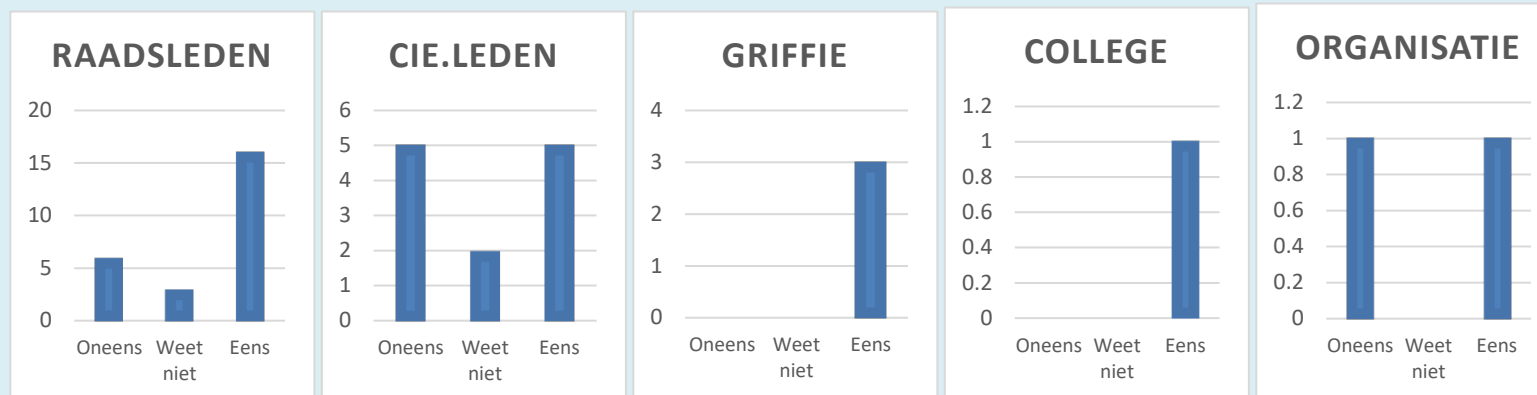
De griffie geeft voorzichtig aan dat er licht een positieve trend waarneembaar is dat de raad meer in positie komt. Zowel op eigen verzoek als op initiatief van organisatie/college. De griffie denkt dat een strategische agenda helpt om bij dit soort omvangrijke/belangrijke onderwerpen de raad meer in positie te krijgen. Ook kan de griffie als sparringspartner dienen voor college en organisatie.

Een medewerker van de griffie merkt op, dat de raad op achterstand dreigt te komen in de regionale samenwerkingsverbanden. Daar worden zeer omvangrijke visies vastgesteld door bijvoorbeeld thematafels (en niet door de board of raad). Deze visies ontberen democratische legitimiteit doordat ze niet door de raad worden vastgesteld/of ermee wordt ingestemd. Zij worden echter wel door de organisatie gebruikt als kaders waarop uitvoering en beleid wordt gebaseerd of waarvoor grote bedragen worden geïnvesteerd. Ook heeft de griffie het idee dat het voor de raad soms niet helder is wat de eigenstandige positie is in bepaalde dossiers. Eén medewerker merkt tot slot nog op dat het er ook aan ligt waar en hoe de raad zijn rol pakt en hoeveel ruimte het college geeft.

Het **college** geeft aan dat de raad de focus vooral op de hoofdlijnen moeten hebben; detailinformatie kan desgewenst van tevoren worden opgevraagd. Een eigen strategische raadsagenda met onderwerpen waarvoor een uitgebreide voorbereiding gewenst is kan hierbij behulpzaam zijn.

De **organisatie** geeft aan dat zij zich baseren met hun oordeel op het onlangs uitgevoerde rekenkameronderzoek naar de kwaliteit van raadsvoorstellen. De aanbevelingen moeten zorgen voor verdere verbetering. Hun ervaring is dat de pogingen van het college/de organisatie om raadsleden van te voren mee te nemen niet allemaal even succesvol zijn. Maar het kan en hoeft niet overal zo uitgebreid. Daarom zou het helpen als de raad een eigen strategische agenda heeft met onderwerpen waarvoor deze uitgebreide voorbereiding in elk geval belangrijk is.

6. De informatiemiddelen worden goed toegepast en zijn voldoende variërend en ze worden op de juiste momenten ingezet. (informatiemiddelen zijn: raadsvoorstel, raadsbrief, actieve informatieplicht, technische en schriftelijke vragen, informatieavonden, thema-avonden, rondvraag, vragenhalfuur en contacten met griffie, college en ambtenaren).

De raadsleden geven overwegend aan, dat de informatiemiddelen op de juiste manier, op de juiste momenten worden toegepast en voldoende variërend zijn. De commissieleden zijn daarover verdeeld. Het college is het eens met de raad en de organisatie heeft aangegeven dat zij vinden dat de informatiemiddelen voldoende variërend zijn, maar dat ze vaak achteraf bezien (ook gelet op de geluiden uit de raad) niet altijd op de juiste momenten zijn ingezet. Ook de griffie is het ermee eens dat de informatiemiddelen voldoende variërend, maar ziet soms ook ruimte voor verbetering waar het gaat om het juiste moment of de toepassing.

De suggesties die raadsleden doen zijn erg variërend en lopen uiteen. Raadsleden waarderen de middelen, maar hebben wel een aantal verbeterpunten. Men is het er over eens dat het niet prettig is om 3 tot 4 avonden per week in het gemeentehuis te zitten. De timing van informatievoorziening is van belang, waarbij ook rekening wordt gehouden met de agenda van de raad. De informatiebehoefte (hoeveelheid, diepgang, frequentie, middel, etc.) van raadsleden verschilt per onderwerp. Het is belangrijk dat afspraken, zoals planning, worden nagekomen. Als dat niet lukt dan moet de raad daar vooraf over worden geïnformeerd.

Enkele raadsleden hebben wensen ten aanzien van informatieavonden: het is belangrijk dat er nieuwe informatie wordt gedeeld en dat er niet alleen wordt verteld wat er in de stukken staat. Als ze ook raadplegend bedoeld zijn, dan moet dit van te voren duidelijk zijn. Ook is het belangrijk dat raadsleden hiervan iets terug zien in de output. Er is een grotere behoefte aan meningsvormende en consulterende/raadplegende sessies.

Opgemerkt wordt dat avonden met publiek over gevoelige thema's overheerst kunnen worden door emotionele inwoners waardoor een rationele uitwisseling/discussie stopt. Enkele raadsleden geven echter aan dat, meningen van inwoners een waardevolle bijdrage is in de beeldvorming van de raadsleden. Bij de inrichting van een proces dienen dergelijke zaken mee te worden gewogen. Er kan bijvoorbeeld een knip zijn in beeldvorming met inwoners en raadpleging/consultatie/oordeelsvorming zonder inwoners. Wat wanneer wenselijk is, is van diverse factoren afhankelijk.

Een aantal raadsleden gaven eerder al aan (bij vraag 5) dat de raad zijn rol, maar ook die van andere belanghebbenden, in het proces vooraf kan vaststellen.

Een groot aantal raadsleden geeft aan dat de actieve informatie schriftelijk pas op de dag van de vergadering wordt verstrekt. Voorbereiding is dan lastig waardoor je in de vergadering zelf geen reactie kunt geven. De suggestie wordt gedaan dat de informatie door de betreffende portefeuillehouder in de vergadering (ook) mondeling wordt gegeven. Dit stelt raadsleden beter in staat te reageren.

Enkele raadsleden geven aan dat nieuwe raadsleden uitgelegd zouden moeten krijgen waar welke informatie te vinden is.

Enkele raadsleden geven aan dat het van belang is te besturen op hoofdlijnen en dat niet teveel nadruk wordt gelegd op de uitvoering. Ook geven enkele raadsleden aan dat contacten met medewerkers en griffie goed lopen en de contacten met het college iets minder (bijv. ontwijkende beantwoording van vragen of onvoldoende kwaliteit van de antwoorden door een aantal collegeleden).

Een aantal raadsleden vindt de rondvraag en het vragenhalfuur te formeel waardoor niet wordt bereikt waarvoor beide in de regelingen zijn opgenomen.

Twee **commissieleden** geven aan dat ze veel informatie krijgen. Twee commissieleden maken opmerkingen over de inzet van de middelen. Niet altijd wordt goed nagedacht over het te bereiken doel en ook worden informatieavonden soms gebruikt voor zaken die eigenlijk in de raad besproken zouden moeten worden. Eén commissielid geeft aan dat er geen reden tot klagen is, een ander commissielid geeft aan dat informatie meer visueel gemaakt zou kunnen worden.

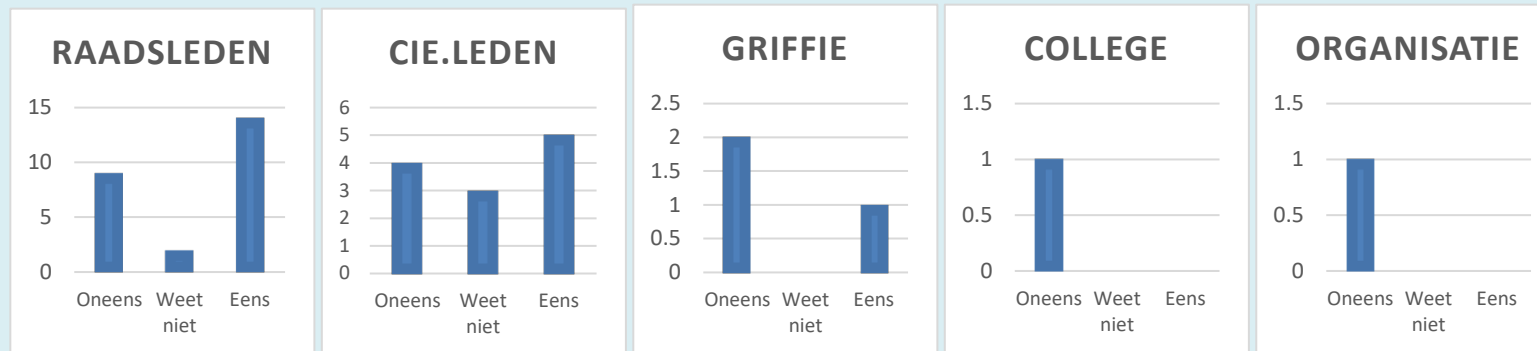
De **griffie** geeft aan dat er voldoende informatiemiddelen zijn. Er is enige verbeterruimte in hoe en wanneer deze middelen ingezet worden. Het helpt als daarover afspraken worden gemaakt en ook als wensen en behoeften (positief kritisch) kenbaar worden gemaakt. Bijvoorbeeld in het Presidium. De griffie geeft ook aan dat de organisatie altijd contact kan zoeken met de griffie voor advies hierover of om hierover te sparren. Dat gebeurt ook incidenteel. Tot slot geeft de griffie aan, dat het goed zou zijn om meer maatschappelijke partners te betrekken bij informatieavonden / beeldvormende sessies met de raad. De griffie weet dat er wisselend wordt gedacht over het betrekken van inwoners in oordeelsvorming of besluitvorming. Ook hierover kan per geval van gedachten gewisseld worden met de griffie of een voorstel worden gedaan aan Presidium/raad. Eén medewerker van de griffie geeft aan dat ook omschreven zou kunnen worden wanneer welk middel ingezet wordt.

De **organisatie** geeft ten aanzien van “Goed toegepast/juiste moment” aan dat dat niet altijd het geval is. Maar ze constateren dat vaak pas achteraf. Bijvoorbeeld: een vraag van een raadslid aan een ambtenaar (en het antwoord daarop) kan soms een hele politieke lading krijgen.

Ten aanzien van “Voldoende variërend” geeft men aan dat er volgens hen er genoeg middelen zijn om uit te kiezen. Ze doen de suggestie om niet te star vast te houden aan een reglement; blijf openstaan voor een andere manier als dat tot een beter resultaat leidt.

Raads- en commissievergaderingen

7. De invulling van de voorbereidende commissies is naar tevredenheid?

De invulling van de voorbereidende commissievergaderingen wordt door de raads- en commissieleden verschillend gewaardeerd. De meerderheid is tevreden, maar ook een relatief grote groep is ontevreden. Dit is ook te zien bij de griffie. College en organisatie zijn ontevreden over de invulling van de commissievergaderingen.

Uit de toelichtingen van **raadsleden** blijkt dat er meer behoefte is aan beeldvorming en oordeelsvorming. Een aantal raadsleden vindt de commissievergadering nu teveel lijken op de raadsvergadering. Er worden opmerkingen gemaakt als: “standpunten zijn vooraf al bepaald”, “de commissie wordt overgedaan in de raadsvergadering”, “meer meningswisseling”, “geen goede open discussie”, “we staan tegenover elkaar” en “ik mis visies van de partijen, in plaats daarvan worden er alleen maar vragen gesteld aan collegeleden”.

Verschillende raadsleden geven aan dat de actieve informatieplicht meer gebruikt moet worden voor actuele belangrijke informatie.

Enkele raadsleden geven aan dat beeldvorming ook meer met inwoners en organisaties zou moeten plaatsvinden.

Opgemerkt wordt dat inhoudelijke vragen te snel als technisch worden aangemerkt als het collegelid ze niet kan beantwoorden. Verschillende raadsleden merken op dat er meer discipline dient te zijn in het vooraf stellen van technische vragen.

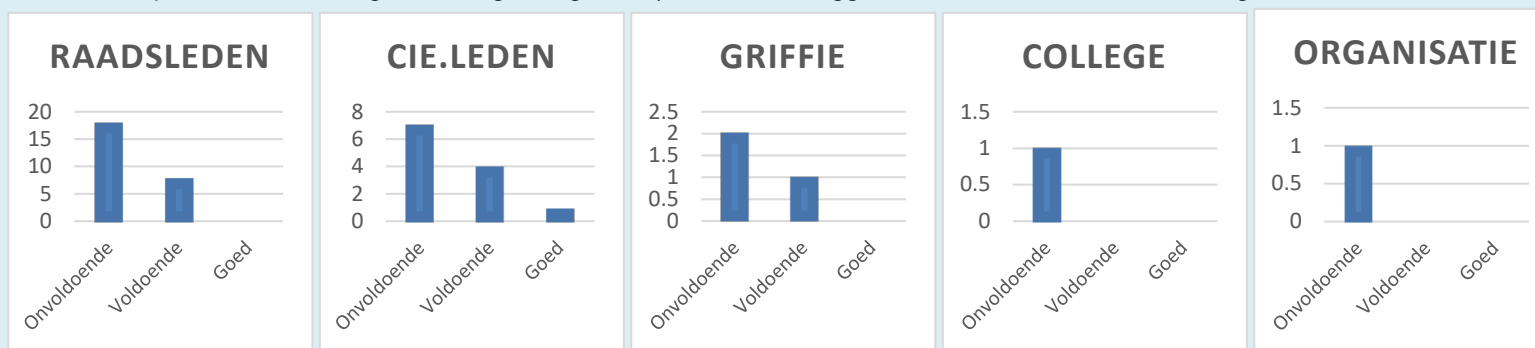
Eén van de raadsleden merkt op dat de samenvoeging van de commissie Bestuur bij Sociaal goed is geweest.

De **commissieleden** verwijzen naar hun antwoorden bij vraag 1. Tweemaal wordt een opmerking gemaakt over een betere spreiding van stukken.

De **griffie** verwijst naar het antwoord bij vraag 1. Eén van de leden van de griffie geeft aan dat het goed zou zijn om over te gaan naar een driewekelijkse cyclus, met op één avond een voorbereidende en besluitvormende ronde. Of als het commissiemodel wordt gehandhaafd, teruggaan naar drie commissies omdat nu de commissie Bestuur en Sociaal erg vol zit. Een ander lid van de griffie geeft aan dat het goed zou zijn als er wekelijks (of om de week) wordt vergaderd met op die avond een invulling met BOB-sessies zoals bij Lochem of Apeldoorn. Eén medewerker merkt nog op dat er meer gericht moet worden op standpunten en debat en minder op technische vragen aan college.

Het **college** en de **organisatie** verwijzen naar hun antwoord bij vraag 1.

8. Hoe beoordeelt u de kwaliteit van het debat (bijv. wisseling van argumenten, politiek-bestuurlijke afweging, uitwisseling van informatie, in debat met elkaar i.p.v. uitsluitend vragen richting college, etc.)? En welke suggesties heeft u om dit indien nodig te verbeteren?

Een grote meerderheid van de respondenten is het met elkaar eens, dat de kwaliteit van het debat onvoldoende is.

Raadsleden geven aan dat er niet echt een debat is: weinig luisteren en uitwisseling van standpunten en informatie, beeldvorming en oordeelsvorming. Dit werd ook al geduid door de raadsleden in vraag 7. Dit ligt enerzijds aan de opzet/invulling van de commissievergadering. Anderzijds wordt er nog een aantal redenen benoemd die hierna volgen.

Een groot aantal raadsleden maakt opmerkingen over interrupties. Niet geheel duidelijk is waarvoor ze bedoeld zijn (alleen stellen van een vraag of ook ter verduidelijking van een standpunt). Interrupties duren te lang en er wordt in herhaling gevallen vinden sommigen. Daarbij wordt dan een helikopterview gemist ten aanzien van het voorliggende voorstel. Sommigen geven echter aan dat interrupties nodig zijn als vragen onbeantwoord blijven en dat dit dan tot onnodige irritaties leidt. Men is het er over eens dat hierin een rol voor de voorzitter ligt. Deze rol moet wel verschillend worden ingevuld: zorgen dat vragen goed beantwoord worden, het afkappen van herhalende interrupties of juist ruimte bieden aan interrupties.

Een groot aantal raadsleden geeft aan dat oppositie en coalitie gezamenlijk meer op zoek moeten gaan naar een win-win situatie en dat als die gevonden is het college het raadsvoorstel nog kan aanpassen. “Nu is het vaak oppositie tegen coalitie”.

Twee raadsleden geven aan dat er teveel politiek wordt bedreven waardoor de inhoud soms een bijzaak lijkt. Afgevraagd wordt of het nog wel duidelijk is voor inwoners.

Er worden ook opmerkingen gemaakt over de sfeer en het missen van respect voor elkaar. Dat zit hem ook in het draaien met de ogen, zuchten maar ook explicietere vijandigheid. Eén van de raadsleden geeft aan dat er andere belangen (zoals publiciteit) lijken te spelen dan wat er het beste is voor de inwoners van Berkelland. Dit is ook van invloed op het debat en de onderlinge sfeer.

Verschillende raadsleden merken op dat de oppositie zich vaak richt tot een collegelid en de coalitie hun standpunt deelt “met loftrompet” en niet in discussie gaat. Dit komt overeen met wat er is opgemerkt in vraag 1 bij het onderdeel commissie. Daarin was al aangegeven dat een open discussie ontbreekt en dat partijen al tegenover elkaar lijken te staan. De gedachte daar was dat met beeldvorming, consultatie/raadpleging, oordeelsvorming en alternatieven/scenario's dit een positieve bijdrage zou kunnen leveren in de verhoudingen tussen oppositie/coalitie en aan het debat.

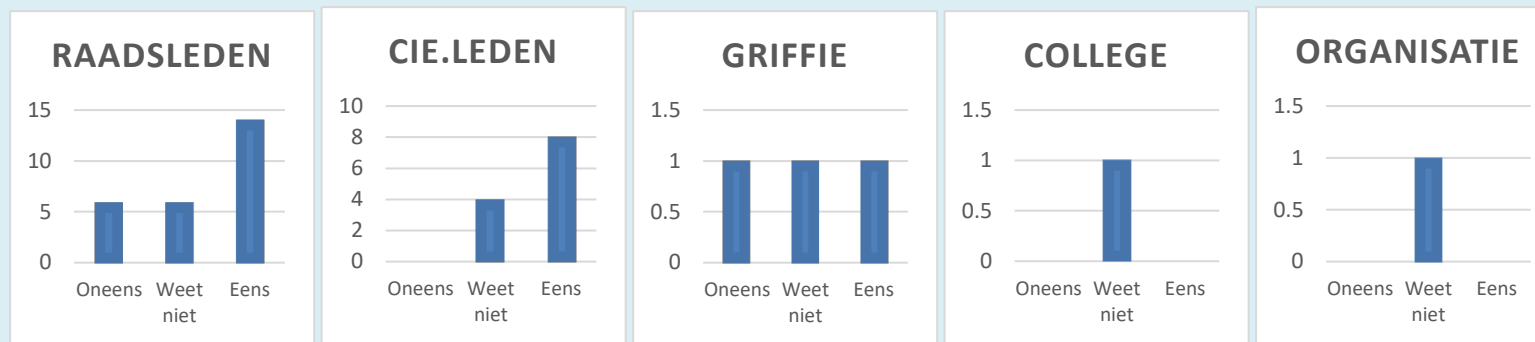
Opgemerkt wordt dat sommigen de stukken alleen lezen met een kritische blik. Een focus op wat goed is met een bijdrage in opbouwende verbeteringen wordt gemist.

De reacties van de **commissieleden** komen grotendeels overeen met die van de raadsleden. Aanvullend wordt individueel nog opgemerkt dat de coalitie weinig controlerend is en de oppositie hier meer het debat moet opzoeken. Ook wordt aangegeven dat de goede debaters soms vergeten dat we allemaal nog zoveel kunnen leren. Verder wordt gedacht dat het debat beter uit de verf komt als mensen zich veilig voelen. En als er een training wordt verzorgd.

De **griffie** verwijst allereerst naar zijn antwoord bij vraag 1, maar herhaalt nog dat het raadsdebat gericht moet zijn op besluitvorming en niet een herhaling van de commissies. De spreektijd moet scherper worden nageleefd en één van de medewerkers van de griffie geeft aan dat er maximaal drie interrupties zouden mogen zijn per termijn. De griffie geeft aan dat er raadsbreed een debattraining zou moeten worden georganiseerd (daarbij is het democratische proces en het belang van de gehele samenleving bij gebaat; een goed debat zorgt er namelijk voor dat alle informatie en standpunten op tafel komen en er een goed en weloverwogen besluit genomen kan worden). De griffie merkt nog op, dat de raad en het college zouden kunnen werken aan presenteer-/spreekvaardigheden.

Het **college** en de **organisatie** verwijzen naar hun antwoord bij vraag 1. De organisatie merkt nog op dat het volgens hen zou kunnen helpen om in de raadsvergadering het college letterlijk buiten de vergaderkring een plek te geven. Dat maakt het natuurlijker om met elkaar in debat te gaan, in plaats van steeds naar het college te kijken/vragen te stellen.

9. De voorzitter zou een actievere rol moeten nemen om het debat te stimuleren

Raads- en commissieleden geven (in meerderheid) aan dat de voorzitter een actievere rol zou moeten nemen om het debat te stimuleren. Ook is er een groep die niet weet of dat zou moeten. Dit is te zien bij het college, de organisatie maar ook een aantal raads- en commissieleden weet niet of dat zou moeten. Binnen de griffie wordt er verschillend over gedacht.

Meerdere **raadsleden** merken op, dat de voorzitter het debat zou kunnen stimuleren. Wel van belang is, dat de voorzitter neutraal blijft. Daarin schuilt een risico met voorzitters afkomstig uit de partijen. Hier wordt ook opgemerkt dat het in de gaten houden van spreektijd en interrupties scherp moet gebeuren. Een aantal raadsleden geeft aan dat de voorzitter ook zou moeten sturen op beantwoording van vragen door collegeleden.

Enkele raadsleden vinden dat het debat nogal formeel wordt afgekapt. Ook vinden enkele raadsleden dat de voorzitter moet sturen op hoofdlijnen en raadsleden bij het onderwerp moet houden. Verder merken verschillende raadsleden op dat, raadsleden zelf (ook) verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van de kwaliteit van het debat.

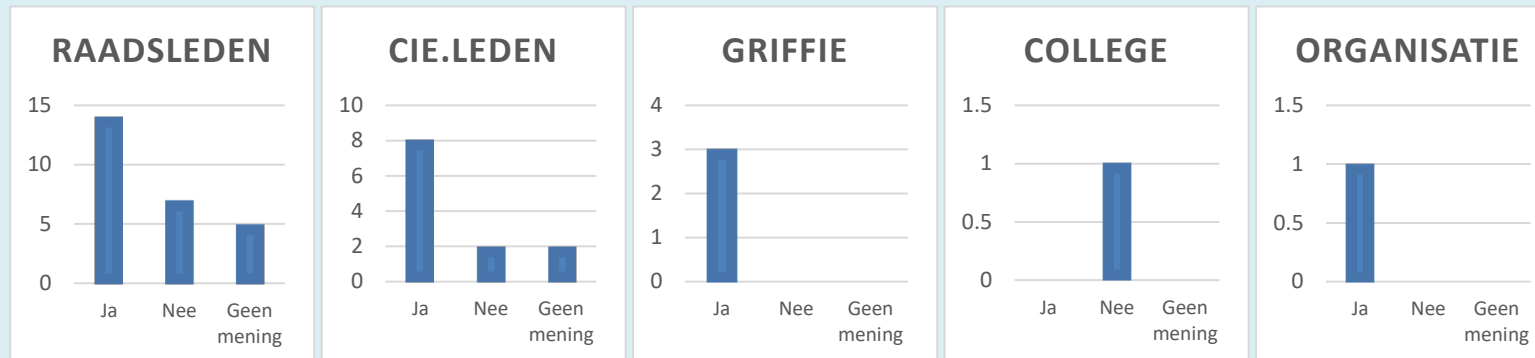
De **commissieleden** geven als feedback dat de voorzitter nadrukkelijker in zijn rol mag gaan zitten, meer het debat mag leiden en ook strakker mag handhaven.

Eén van de medewerkers van de **griffie** geeft aan dat het verwijt kan worden gemaakt dat er politiek gestuurd wordt in de huidige situatie qua voorzitters. Eén medewerker heeft “weet ik niet” ingevuld omdat hij/zij niet weet hoe de voorzitter dat zou moeten doen en of het past in onze cultuur.

Het **college** geeft aan dat de rolneming van de voorzitter afgeleid is van de afgesproken spelregels.

De **organisatie** verwijst naar hun antwoord bij 1. De rol van de voorzitter (raadsvergadering) en de rol van gespreksleider (commissievergadering) vloeien voort uit wat je met elkaar afsprekt. En – net als een scheidsrechter bij een voetbalwedstrijd- de voorzitter kan de vergadering wel in goede banen leiden, maar het spel wordt gespeeld door de raads- en commissieleden zelf.

10. Er is al enige tijd een wetswijziging in voorbereiding dat het mogelijk moet maken dat een externe voorzitter raadscommissies kan voorzitten. Zou u er een voorstander van zijn om de commissievergaderingen voor te laten zitten door een externe voorzitter indien dat in de toekomst mogelijk wordt?

Als de wet het in de toekomst mogelijk maakt om raadscommissies voor te laten zitten door een externe voorzitter, dan staat een duidelijke meerderheid onder raadsleden, commissieleden, griffie en organisatie er positief tegenover dat gebruik gemaakt gaat worden van die mogelijkheid. Het college heeft aangegeven dat hij daar geen voorstander van is.

Als argumenten voor een externe voorzitter worden door de **raadsleden** verschillende redenen aangedragen. Onafhankelijkheid/neutraliteit wordt vaak genoemd. Soms wordt toegevoegd dat als je een andere manier van dialoog of discussie wilt, dus een andere manier dan de huidige sturing, een onafhankelijke voorzitter beter zou zijn. Ook wordt benoemd dat de betreffende voorzitters nu zelf nooit inhoudelijk kunnen deelnemen aan de vergaderingen en dat het zorgt voor een lagere werkdruk bij de fracties. Tweemaal is aangegeven dat het wel zorgt voor extra kosten. Ook wordt een aantal malen opgemerkt (door zowel voor als tegenstanders van de stelling) dat de huidige voorzitters goed hun werk doen. Er zijn ook twee raadsleden die graag zouden willen dat de raad een onafhankelijke voorzitter zou krijgen.

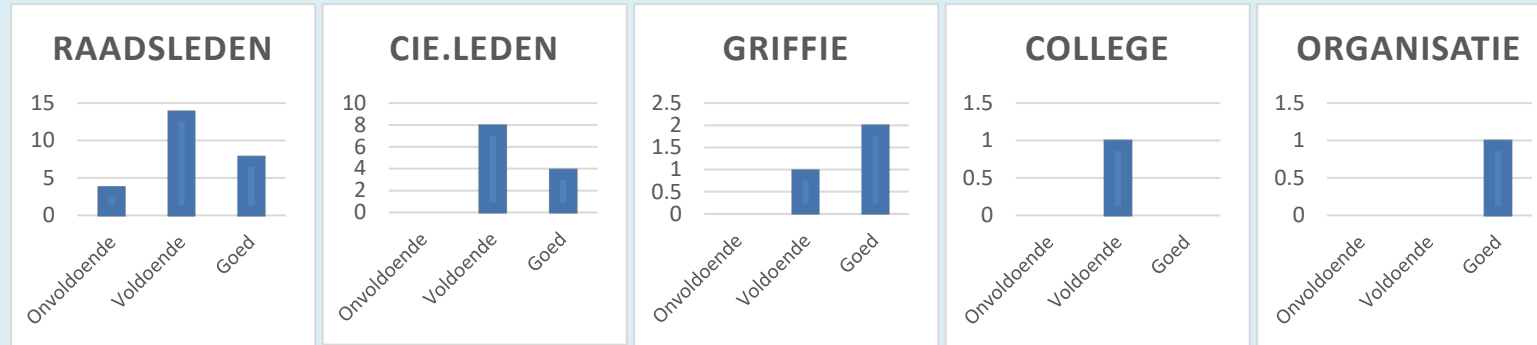
De **commissieleden** geven verschillende redenen aan om te werken met een externe voorzitter: onafhankelijkheid, objectiviteit, professionaliteit, onpartijdigheid. Ook geeft een commissielid aan geen voorstander te zijn van een structurele externe voorzitter, maar wel van roulatie van voorzitters.

De **griffie** geeft aan dat het de huidige voorzitters de ruimte geeft om hun raadslidmaatschap uit te oefenen bij de commissievergaderingen. Ook verhogen ervaren voorzitters de kwaliteit en de sfeer in de vergadering en is er waarschijnlijk minder ruimte voor een eventueel verwijt op politieke sturing.

Het **college** geeft aan dat de voorzitter in principe uit de eigen raad gerekruteerd moet worden. Een gemeenteraad met de omvang van die van Berkelland moet in staat zijn de voorzitter van een raadscommissie uit eigen gelederen te rekruteren.

De **organisatie** geeft aan het ermee eens te zijn, maar dan niet als voorzitter, maar als gespreksleider. Ze verwijzen daarbij naar hun antwoord bij vraag 1. Er zijn al diverse voorbeelden uit de eigen praktijk die hebben laten zien dat dat kan helpen. Zij geeft ook een gewetensvraag mee: “Hebben we daar echt een wetswijziging voor nodig of is het een kwestie van het beestje een andere naam geven?”.

11. Hoe beoordeelt u de mate waarin het college de ruimte krijgt in de raads- en commissievergaderingen een inbreng te hebben?

Een ruime meerderheid bij alle respondenten waardeert de mate waarin het college de ruimte krijgt in de raads- en commissievergaderingen voldoende tot goed. Vier raadsleden waarden dit onvoldoende.

Een aantal **raadsleden** merkt op, dat het college ruim de tijd krijgt in de vergaderingen. Dit wordt volgens een aantal raadsleden niet goed besteed of moet korter kunnen. Verschillende opmerkingen daarover: “veel herhaling”, “kan onbepaald zijn of haar gang gaan”, “men moet beknopter reageren en antwoord geven op de vragen”, “inbreng is qua niveau verschillend en men komt niet to the point, men moet gewoon antwoord geven”, “vragen worden slecht beantwoord”, “krijgen meer dan voldoende ruimte, maar gebruiken deze niet altijd goed”.

Verschillende raadsleden maken ook opmerkingen over het interrumpen van collegeleden. Opgemerkt wordt dat het goed zou zijn om een collegelid eerst te laten uitpraten. “Vaak gebeurt het dat zonder dat een collegelid iets heeft gezegd, er al drie mensen willen interrumpen”. Enkele raadsleden geven aan dat het vele vragen en interrumpen mogelijk ook veroorzaakt kan worden door de huidige invulling van de commissies en raad die minder een goed debat faciliteren.

Opnieuw wordt hier opgemerkt door een aantal raadsleden dat het prettig is dat ambtenaren bij commissies aanschuiven. En ook wordt opnieuw opgemerkt dat het wel met beleid toegepast zou moeten worden. Een raadslid geeft aan dat bij een bepaald onderwerp een ambtenaar het hele agendapunt behandeld heeft.

Verschillende raadsleden merken op dat het goed zou zijn als een collegelid ook zou kunnen interrumpen, zodat discussies tussendoor al opgehelderd kunnen worden.

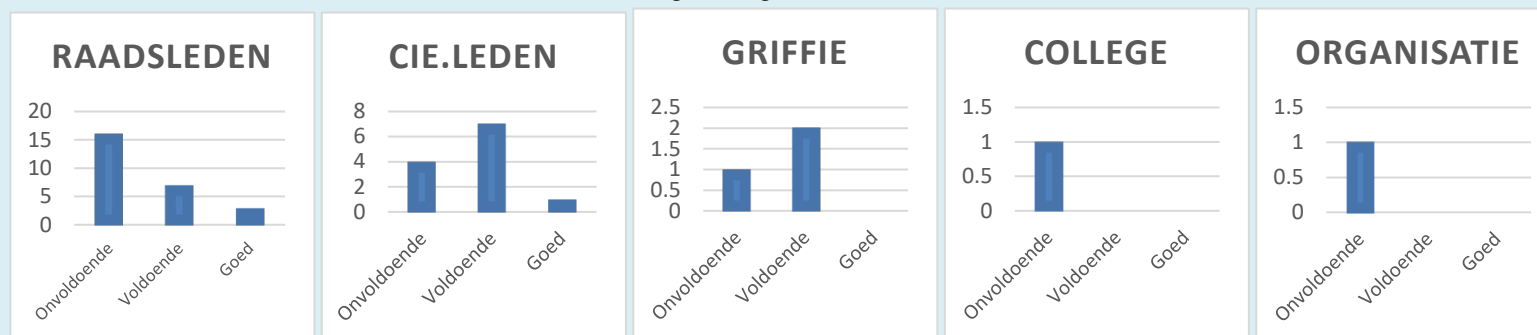
De **commissieleden** vinden de ruimte voldoende. Eén lid geeft aan dat raads- en commissieleden ook meer ruimte zouden moeten krijgen. Een ander lid geeft aan dat beter op toegezien moet worden op vragen die onbeantwoord blijven; “soms is het een politieke tactiek om een vraag niet goed te begrijpen, maar zo nu en dan wordt er oprecht geen duidelijkheid verschaft of moet er te vaak om worden gevraagd”.

De **griffie** merkt op dat het college alle ruimte krijgt in de commissievergadering. Soms is dat ook nodig, maar soms is het ook wel iets te breedspakig.

Het **college** geeft aan dat hij in de raadsvergadering een te grote rol krijgt en verwijst daarbij naar zijn antwoord bij vraag 1.

De **organisatie** geeft aan dat de collegeleden in de raadsvergadering misschien wel teveel inbreng hebben en verwijzen daarbij naar vraag 1. In het raadsdebat tijdens de raadsvergadering zou het college een ondergeschikte rol moeten hebben.

12. Wat vindt u van de duur van de raads- en commissievergaderingen?

De duur van raads- en commissievergaderingen worden wisselend beoordeeld door de respondenten. De meerderheid van de raadsleden waardeert dit onvoldoende. Commissieleden in meerderheid voldoende (en goed), griffie wisselend en college en organisatie waarderen dit onvoldoende.

Een groot aantal **raadsleden** vindt de vergaderingen te lang duren. Daarvoor worden verschillende oorzaken aangedragen: raadsleden vallen in herhaling, er zijn (voor sommigen te)veel interrupties, hoeveelheid agendapunten, herhaling van commissie in raad, verstarren van standpunten, uitdiepen van detailkwesties (“raadsleden moeten leren hoogover te beschouwen”). Twee raadsleden geven aan dat fracties zouden moeten inzien wanneer een debat verloren is en op basis daarvan dan moeten afwegen hoeveel tijd nog te investeren in een discussie. Eén raadslid doet een suggestie om interrupties te reguleren (in aantal of tijd) en (opnieuw) de suggestie om alleen iets te agenderen als besprekingsstuk voor de raad als er een motie of amendement volgt. Een ander raadslid verwijst naar het model van Maastricht, waar er per onderwerp 1 uur wordt gesproken en in de volgende vergadering wordt erover gestemd.

Een groot aantal **commissieleden** vindt de vergaderingen te lang duren. Een commissielid geeft daarbij aan dat het ook te laat op de avond is. Betere spreiding van stukken zou helpen zegt een commissielid. Een commissielid waardeert de eindtijd van de vergaderingen.

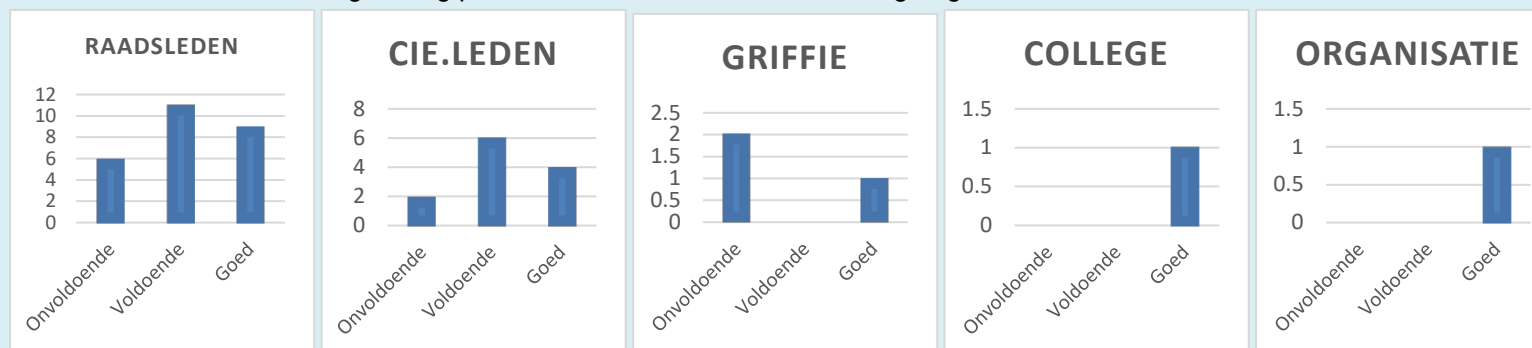
Eén commissielid merkt op geen voorstander te zijn van limieten in spreektijden. 'Er kan een bijdrage zijn van 10 minuten die heel waardevol is, maar er kan ook een bijdrage zijn van 1 minuut waarin alleen een stuk geschiedenis wordt opgesomd'. Dit lid geeft aan dat de voorzitter hierin een rol heeft door te sturen op inhoud.

Twee medewerkers van de **griffie** geven aan dat de commissievergaderingen vaak te lang duren.

Het **college** geeft aan dat commissievergaderingen te lang duren.

De **organisatie** geeft aan dat het de kwaliteit van de beraadslaging niet ten goede komt als een vergadering langer dan 2 uur duurt. Zeker niet in een formele vergadersetting. Toeschouwers/luisteraars zijn dan ook al lang afgehaakt. Suggestie zou kunnen zijn om echt verschil te maken tussen commissie- en raadsvergaderingen. Als iedereen mee kan doen in een commissievergadering (of iets wat daarop lijkt) wordt het ook interessanter om mee te doen. En dat komt dan weer ten goede aan de kwaliteit van besluitvorming daarna.

13. Wat vindt u van één raadsvergadering per maand? En wat zou u eventueel graag anders zien?

De meerderheid van de respondenten vindt één raadsvergadering per maand voldoende (of goed). Een aantal respondenten onder raads- en commissieleden en de griffie waardeert dit onvoldoende.

De meeste **raadsleden** geven in hun toelichting aan dat eens per maand prima is. Eén raadslid wil eens per acht weken en twee raadsleden geven aan eens per zes weken. Daarbij met toelichting dat dit meer ruimte geeft voor het beter verkennen en beoordelen. Echter wordt door het betreffende raadslid ook opgemerkt dat met een ander model dit ook ingepast zou kunnen worden. Verwezen wordt naar Lochem waar men gemiddeld om de week vergadert (eerst beeldvorming/oordeelsvorming/informatie/consultatie) en daarna besluitvorming. Eén raadslid zou alles (zoals bijvoorbeeld in Lochem en Apeldoorn) eens per week willen.

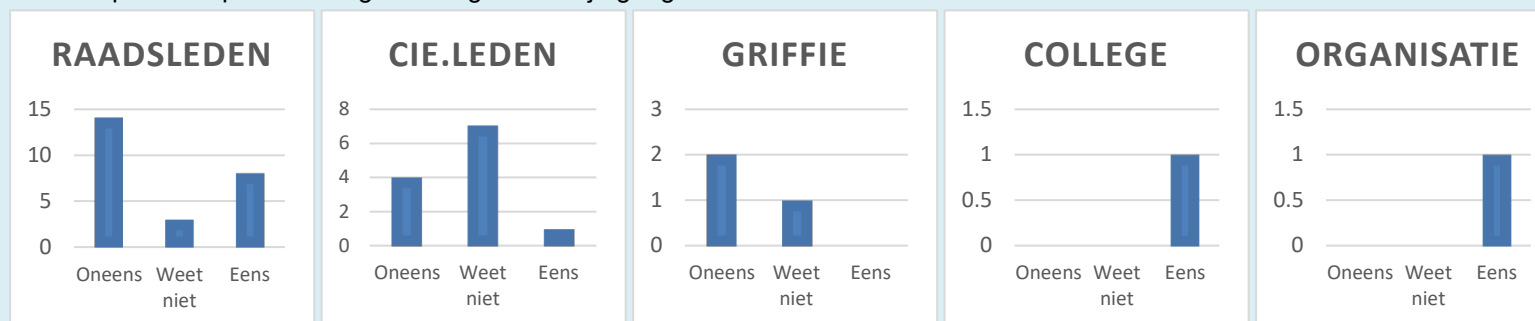
Enkele raadsleden merken op dat niet de frequentie van belang is, maar wel de kwaliteit. Verschillende raadsleden geven aan dat als je minder dan 1 keer per maand zou vergaderen de vergaderdruk (qua lengte) toe zou nemen.

Een aantal **commissieleden** vindt eenmaal per maand vergaderen prima. Twee commissieleden geven aan dat de frequentie verhoogd kan worden (eenmaal: met minder agendapunten per vergadering).

Zoals eerder al opgemerkt (bij vraag 7) geeft één van de medewerkers van de **griffie** aan, dat het te overwegen zou zijn om te gaan naar een driewekelijkse cyclus of als het commissiemodel wordt gehandhaafd teruggaan naar drie commissies. Een andere medewerker van de griffie geeft aan dat het goed zou zijn als er wekelijks (of om de week) wordt vergaderd met op die avond een invulling met BOB-sessies zoals bij Lochem of Apeldoorn.

Kaderstelling door de raad

14. Wordt de gemeenteraad volgens u goed geïnformeerd over de inhoud van de dossiers en de stand van zaken met betrekking tot de dossiers en onderwerpen die op middellange en langere termijn geagendeerd worden?

Een ruime meerderheid van raadsleden vindt, dat zij niet goed wordt geïnformeerd over de inhoud van de dossiers en de stand van zaken met betrekking tot dossiers die op middellange en langere termijn worden geagendeerd. De meerderheid van commissieleden geven aan dat niet te weten of zijn dezelfde mening toegedaan als de raadsleden. Ook de griffie sluit zich (in meerderheid) aan bij de raadsleden. College en organisatie geven aan, dat de gemeenteraad wel goed wordt geïnformeerd.

De meeste toelichtingen van **raadsleden** gaan over de afwezigheid van zicht op wat er speelt op (middel)lange termijn. Er ontbreekt zicht op wat er wanneer komt. Daar is wel behoefte aan. Verschillende raadsleden geven aan dat er ook behoefte is aan informatie over de dossiers die op (middel)lange termijn gaan spelen. Verschillende malen wordt opgemerkt dat het informeren beter kan met name bij lastige dossiers.

Ook wordt regelmatig opgemerkt dat de ene wethouder hierin beter is dan de ander.

Een groot aantal raadsleden geven aan dat argumentatie vaak ontbreekt, dat een leeswijzer prettig is en dan achtergrondinformatie in (de toelichting van) een raadsvoorstel belangrijk is. Ook is het van belang risico's te vermelden.

Eén raadslid geeft aan de voorkeur te hebben aan mondelinge informatie boven schriftelijke rapportages. Twee raadsleden merken op de voorkeur te geven aan schriftelijke informatie (dit hangt af van het onderwerp).

Twee raadsleden geven aan tevreden te zijn met de informatie die ze krijgen.

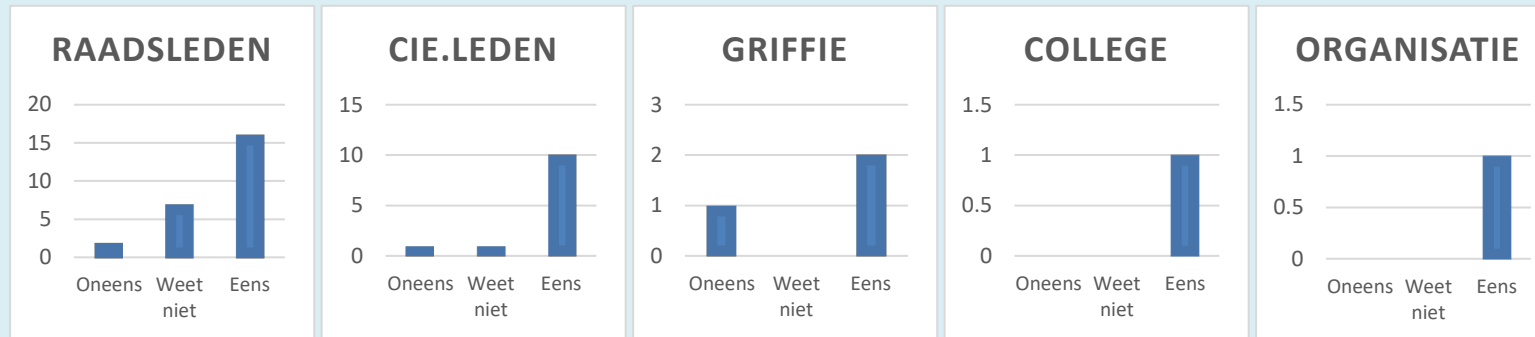
Eén **commissielid** geeft aan dat het afhankelijk is van wethouder en ambtenaren, soms prima en soms mager en een ander commissielid geeft aan dat met name de planning van dossiers op termijn beter en duidelijker kan.

De **griffie** geeft aan dat dit verschilt per onderwerp. Bij sommige onderwerpen is er veel informatie voorhanden en bij andere onderwerpen wordt (belangrijke) informatie door de griffie gemist. De griffie ziet wel dat de organisatie op bepaalde dossiers het aanbod van informatie wil laten aansluiten op de informatiebehoefte van de raad. Een voorbeeld daarvan is de nieuwe rapportage voor het sociaal domein. Daarbij is een werkgroep van raadsleden betrokken om aan te geven welke informatie er nodig is. Ook bij de ruimtelijke ontwikkelagenda wordt de raad opgehaald welke informatiebehoefte hij heeft. Er zijn echter ook voorbeelden waarbij het aanbod niet aansluit op de behoefte (teveel, te weinig of te laat). De raad heeft volgens de griffie geen zicht op welke dossiers op middellange of lange termijn worden geagendeerd. Een lange-termijn-agenda zou hierbij kunnen helpen. Ook zouden dan eventueel afspraken gemaakt kunnen worden over de informatiebehoefte, maar ook stelt dit de raad in de gelegenheid om zelf vragen te stellen of zich voor te bereiden.

Het **college** geeft aan dat het vanuit praktische overwegingen niet mogelijk is maar ook niet wenselijk is om de raad over alle onderwerpen uitgebreid te informeren. Het is wenselijk dat de raad ook zelf keuzes maakt over onderwerpen en de vorm waarin die besproken moeten worden; een strategische raadsagenda kan hierbij een hulpmiddel zijn.

De **organisatie** geeft aan dat er een collegeprogramma is waarin belangrijke onderwerpen staan waar de gemeente zich deze bestuursperiode voor inzet. Deze onderwerpen zijn uitgewerkt in de programmabegroting. De gemeenteraad stelt met de begroting ieder jaar vast welke activiteiten dat jaar uitgevoerd worden en in dat jaar op de agenda komen. Verantwoording daarvan vindt plaats in de documenten van de P&C cyclus en vaak ook nog tussentijds. Bijvoorbeeld voor het sociaal Domein. Er gebeurt veel in een gemeente. Het is ondoenlijk om de gemeenteraad over alle dossiers op inhoud of voortgang te informeren. Het is belangrijk dat de gemeenteraad zelf keuzes maakt over welke onderwerpen en op welk niveau dat moet gebeuren.

15. Zou de gemeenteraad volgens u een strategische agenda moeten maken met daarop een (behapbaar) aantal onderwerpen? (en dat ten aanzien van deze onderwerpen de raad o.a. vooraf kaders stelt, zijn eigen betrokkenheid in het proces bepaalt of een startnotitie vaststelt)

Alle respondenten zijn het er met elkaar (in meerderheid) over eens, dat de gemeenteraad een strategische agenda zou moeten hebben, met daarop een (behapbaar) aantal onderwerpen. De gemeenteraad kan ten aanzien van deze onderwerpen o.a. vooraf kaders stellen, zijn eigen betrokkenheid in het proces bepalen of bijvoorbeeld een startnotitie vast te stellen.

Raadsleden geven in hun toelichtingen aan dat een strategische agenda goed zou zijn. De raad is dan zelf in de lead, het college krijgt duidelijkheid en kan daardoor ook efficiënter werken, er is meer zicht op wat er wanneer speelt en er kunnen kaders gesteld worden. Er zijn echter ook wat bedenkingen. Een enkel raadslid vraagt zich af of het wel mogelijk is om tot een strategische agenda te komen: steeds eenmaal “gelet op huidige verhoudingen”, “of een strategische agenda alleen aan het begin van een raadsperiode gemaakt zou kunnen worden”, “mate van invloed op wat er komt” en de “mate van transparantie”.

Een aantal **commissieleden** geeft nog een aanvullende reactie op de gesloten vraag: “richting is altijd effectief”, “baseer dit op het coalitieakkoord”, “doe dit raadsbreed en niet met een werkgroep of Presidium” en “het is mogelijk lastig in het huidige partijenbestel”.

De **griffie** geeft aan dat een strategische agenda de positie van de raad versterkt. Ook zorgt dit voor veel duidelijkheid voor college en organisatie. Eén medewerker van de griffie geeft aan dat dit alleen kan aan het begin van een raadsperiode, een andere medewerker van de griffie geeft aan dat dit op elk moment kan. Dat kan dan bijvoorbeeld aan de hand van de programmabegroting of een eventuele lange-termijn-agenda (als die wordt ingevoerd). De strategische agenda hoeft niet een statisch document te zijn. De raad zou eventueel later ook nog een onderwerp kunnen toevoegen geeft een medewerker van de griffie aan.

16. Het college zou inzichtelijk moeten maken welke raadsvoorstellen de raad wanneer bereiken zodat het Presidium daarin indien nodig tijdig kan bijsturen.

Raads- en commissieleden en de griffie geven in ruime meerderheid aan, dat het college inzichtelijk zou moeten maken welke raadsvoorstellen de raad wanneer bereiken, zodat het Presidium daarin indien nodig tijdig kan bijsturen. Het college en de organisatie zijn het daar niet mee eens. De organisatie merkt echter op dat als er een strategische agenda zou zijn, de raad dat wel voor de daarop benoemde punten zou moeten weten en kunnen bijsturen.

Een aantal **raadsleden** licht toe dat het belangrijk is om te weten wat er in een bepaald jaar verwacht wordt.

Enkele **commissieleden** lichten hun gesloten antwoord toe: “ik mag hopen dat er gewerkt wordt met een termijn agenda, zodat inzichtelijk is wat er in de pijplijn zit voor directie/college/commissie/raad”, “er moet betere spreiding plaatsvinden”, “de raad is te volgend aan college”, “draagt bij aan voorbereiding door partijen” en “oneens: het college moet de aanlevering van voorstellen zelf reguleren op basis van de beschikbare capaciteit”.

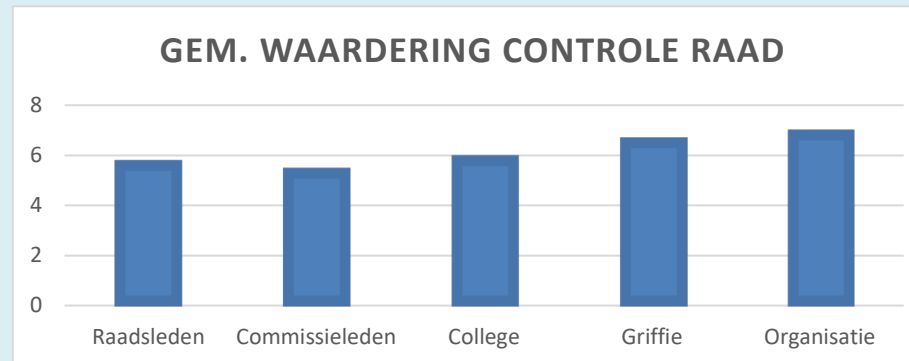
De **griffie** geeft aan dat het goed zou zijn als de raad weet wat het komende jaar op de planning staat (vanwege verschillende redenen). Dat hoeft niet tot in de puntjes een jaar van te voren al volledig zijn uitgewerkt. Ook nieuwe onderwerpen kunnen worden aangemeld bij de griffie zodra het college ermee van start gaat. Er zijn verschillende voorbeelden in het land bekend waarbij dit al goed werkt.

Het **college** geeft aan dat het plannen van de te behandelen onderwerpen in een groot aantal gevallen een complexe aangelegenheid is waarbij veel variabelen aan de orde zijn. Het college heeft de ambitie om ten tijde van het vaststellen van de begroting een indicatie te geven van het moment waarop / de periode waarin de in het volgend jaar te realiseren (strategische) bestuursproductie kan worden geagendeerd.

De **organisatie** geeft aan dat zij het ermee eens is als het gaat over de onderwerpen op de strategische agenda van de gemeenteraad en oneens als het gaat om andere onderwerpen. Als besluitvorming daarover uitgesteld kan worden, kan het Presidium nu ook besluiten om zo’n onderwerp uit te stellen als de agenda te vol wordt. De organisatie merkt op dat in het algemeen de gemeenteraad zich meer zou kunnen richten op de kaderstelling en controle daarop, in plaats van veel aandacht te besteden aan casuïstiek, (belangenbehartiging) individuele gevallen, detailniveau.

Controle door de raad

17. De wijze waarop de gemeenteraad invulling geeft aan zijn controlerende taak waardeer ik met het cijfer:

Alle respondenten is gevraagd de wijze waarop de raad invulling geeft aan zijn controlerende taak. Raads- en commissieleden zijn iets kritischer daarover, dan het college, de griffie en de organisatie. Maar dit ligt allemaal toch wel redelijk dicht bij elkaar. Variërend van een 5,5 (commissieleden) tot een 7 (organisatie). Dit betreffen uiteraard gemiddelden. Met name bij de raads- en commissieleden is er een enkele uitschieter boven of onder het gemiddelde.

Een aantal **raadsleden** merkt op dat voor het kunnen invullen van de controlerende taak het van belang is dat de raad(sleden) daartoe in de gelegenheid gesteld wordt(/worden). Zij geven bijvoorbeeld aan, dat in (de toelichting van) een raadsvoorstel een stuk historie moet staan; wat is of wordt er wanneer besloten? Ook wordt aangehaald dat het nodig is dat stukken compleet en tijdig aangeleverd worden en dingen cijfermatig beter zouden moeten kloppen.

Ook geven verschillende raadsleden aan dat zij niet altijd (tijdig) de informatie krijgen waarom zij vragen. Soms wordt door het college aangegeven dat dit vertrouwelijk is, terwijl raadsleden recht hebben op alle (ook geheime) informatie. Het is voorgekomen dat het middel van een Wob-verzoek ingezet moest worden om informatie te krijgen. Aangegeven wordt dat de raadsleden alle informatie correct en snel digitaal zouden moeten ontvangen. Verder wordt nog opgemerkt dat gevraagde informatie in een commissievergadering regelmatig pas 1 dag voor (of zelfs op de dag van) de raadsvergadering wordt ontvangen. De afspraak dat deze informatie voor het weekend wordt gegeven wordt onvoldoende consequent nageleefd. Tot slot wordt nog opgemerkt, dat er regelmatig stukken worden aangemerkt als vertrouwelijk. Afgevraagd wordt of dit altijd terecht is.

Tweemaal wordt er aangegeven dat raadsleden uit de coalitie minder controleren. Enkele malen wordt aangegeven dat ambtenaren meer oren hebben naar wat het college wil en minder proberen te onderzoeken naar wat de raad (die uit oppositie en coalitie bestaat) wil; dus het zoeken naar win-win situaties. Nog enkele individuele opmerkingen: “minder partijpolitiek en meer naar de bedoeling”, “we zitten teveel op details en moeten naar de hoofdlijnen”, “bij het ene onderwerp gaat het beter dan bij het andere”.

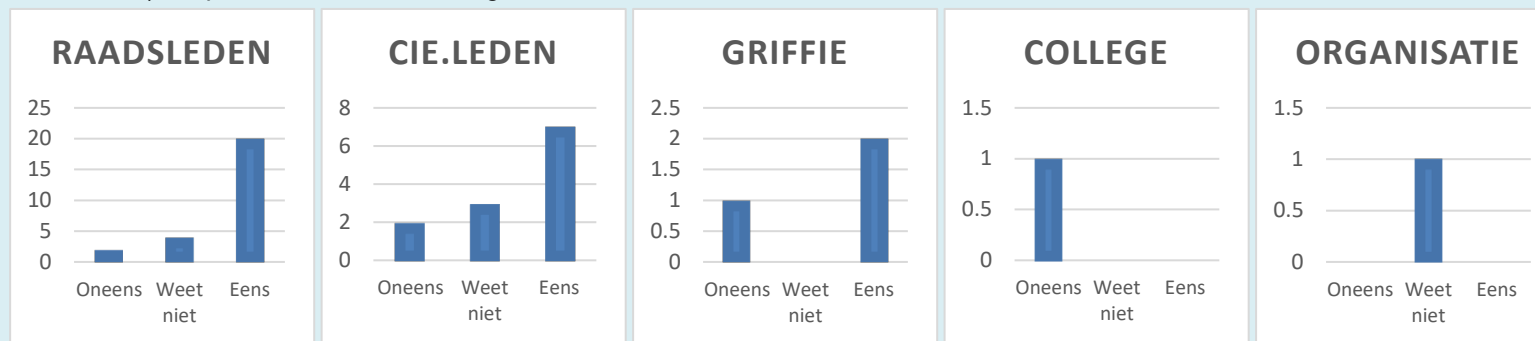
Commissieleden geven verschillende toelichtingen op hun cijfers. Een commissielid geeft aan dat alleen een Rekenkamercommissie ontoereikend is. De suggestie wordt gedaan dat de griffie misschien uitgebreid zou kunnen worden met een controller-achtige medewerker. Een ander commissielid geeft aan de indruk te hebben dat raadsleden zich niet realiseren dat ze een controlerende taak hebben. Twee commissieleden maken opmerkingen in de richting van de coalitie: “mijn partij steunt de coalitie dus ik vind goed wat de wethouder doet” en “dualisme is in Berkelland ver te zoeken”. Eén commissielid geeft aan dat zowel oppositie als coalitie vaak onvoldoende beoordelen of het college zijn taken goed uitvoert: er wordt te weinig kritisch gekeken of er wordt teveel gekeken naar een bepaalde portefeuillehouder. Eén commissielid geeft aan dat collectief controleren wenselijk is zonder politieke kleuring.

De **griffie** geeft aan dat de controle door de Rekenkamercommissie goed is. Er is een actieve Rekenkamercommissie. Ook geeft de griffie aan dat de Auditcommissie een belangrijke rol heeft door het actief rapporteren aan en adviseren van de raad.

Het **college** geeft aan dat de raadsleden zich zeer betrokken tonen maar soms doorschieten in het detailniveau. De raad heeft meerdere instrumenten tot zijn beschikking waaronder het benutten van de onderzoekscapaciteit van de Rekenkamercommissie. Deze onderzoekscapaciteit zou volgens het college gericht moeten worden ingezet op bijvoorbeeld het doen van onderzoek naar maatschappelijk effect (outcome) van het gevoerde beleid.

De **organisatie** geeft aan dat het nog beter kan als de gemeenteraad van te voren meer zou aangeven wat hij belangrijk vindt/ waarop wordt gecontroleerd. De organisatie kan daar dan beter rekening mee houden. In de kaderstelling/opdracht zou dat duidelijk moeten zijn. Is ook een ontwikkelpunt voor college/organisatie geeft de organisatie aan. We (raad, college, organisatie) sturen en controleren via de P&C cyclus vooral op activiteitsniveau. De wens van de organisatie is om te groeien naar controle en sturing op ‘outcome’/maatschappelijk effect (wat willen we bereiken).

18. Gezien de steeds complexere taken en financierings- en geldstromen is het nodig te investeren in onderzoek en controle (second opinions, benchmarks) in opdracht van en voor de gemeenteraad

Raads- en commissieleden en de griffie vinden met een ruime meerderheid dat het gezien de steeds complexere taken en financierings- en geldstromen nodig is, te investeren in onderzoek en controle (second opinions, benchmarks) in opdracht van en voor de gemeenteraad. Het college is het daar niet mee eens en de organisatie heeft aangegeven niet te weten of dat noodzakelijk is.

Een aantal **raadsleden** geeft aan dat onderzoek en controle (ook) in opdracht van de raad uitgevoerd zou moeten kunnen worden. Soms is onafhankelijke deskundigheid nodig. Als voorbeeld wordt de Rekenkamercommissie aangehaald. De deskundigheid ontbreekt soms binnen de raad. Dan kan een opdracht voor onderzoek of controle door de raad zinvol zijn. Een groot aantal raadsleden geeft aan dat het ook van belang is om in te zetten op deskundigheidsbevordering van de raad. Afgevraagd wordt wel of het deeltijd-raadslidmaatschap daar goed op toegerust is. Ook wordt opgemerkt dat de raad vaker het initiatief moet nemen tot het laten doen van onderzoek of controle.

Tweemaal wordt afgevraagd of dit onafhankelijk moet of dat de organisatie dat ook niet zelf zou kunnen.

Enkele **commissieleden** hebben een toelichting gegeven op hun gesloten antwoord. Oneens “omdat de stukken veel eenvoudiger moeten worden” en oneens “omdat raadsleden van de coalitie toch niet kritisch zijn op de voorstellen, dan is het weggegooid geld.” En eens omdat raadsleden geen experts zijn, stukken meestal niet transparant genoeg zijn en het gebeurt te weinig. Ook doet een commissielid de suggestie dat er meer ‘verplichte’ trainingen moeten zijn.

De **griffie** merkt op dat de één van de rollen van de raad is het controleren van het college en van de burgemeester. De raad stelt de kaders, het college voert uit en de raad controleert of dat goed gebeurt. Deze controle behoort tot de wettelijke taken van de raad en kan niet uitsluitend gefundeerd zijn op ‘vertrouwen’. In dit kader vindt de griffie het zinvol als de raad soms investeert in onderzoek en controle. Dat kan bijvoorbeeld via de Auditcommissie of Rekenkamercommissie, maar dat kan de raad ook zelfstandig doen onder begeleiding door de griffie of een raadscommissie.

Twee medewerkers van de griffie geven aan dat het opdrachtgeverschap van de raad van belang is. In de situatie waar mogelijk een advies nodig zou kunnen zijn is het vaak erg politiek. Een portefeuillehouder kan bijvoorbeeld ondersteuning wensen van een medewerker die aansluit bij de door het college ingeslagen weg. De raad kan echter behoefte hebben aan het verkennen van andere wegen of een bredere onafhankelijke blik. Dit wordt ook wel de ambtelijke spagaat genoemd. In dit soort situaties kan het helpen als een externe onafhankelijke partij de raad adviseert. Daarnaast zijn er uiteraard ook situaties denkbaar waar de ambtelijke organisatie niet beschikt over bepaalde specialistische kennis.

Tot slot geeft de griffie nog mee, dat in het onderzoek “Om de controle door de raad”²⁵ is aangegeven dat: goede inhoudelijke en strategische advisering en ondersteuning, door griffies, rekenkamers of andere onderzoekers, betekent dat de gemeenteraad effectiever kan sturen (betere en gedragen kaders, eigen initiatiefvoorstellen, goed onderbouwde amendementen) en ook effectiever kan controleren. Dat is van belang om tegenwicht te kunnen bieden aan het stevig en professioneel ondersteunde college, en om namens de lokale samenleving het bestuur ter verantwoording te houden.

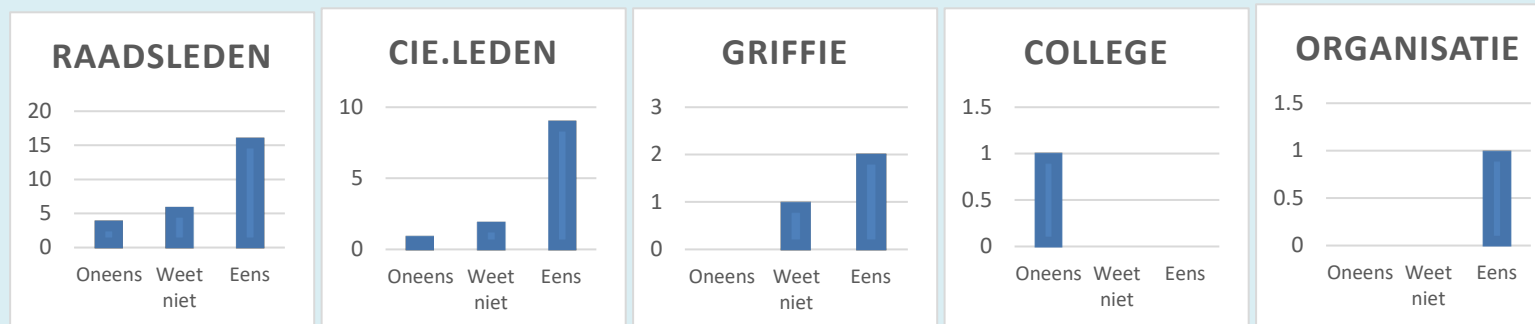
Het **college** geeft aan dat het slechts bij wijze van uitzondering zou moeten worden ingezet; de basis moet zijn dat het college in vertrouwen stukken produceert van voldoende kwaliteit en waarbij ook in voorkomende gevallen externe expertise wordt betrokken.

De **organisatie** geeft aan dat de vraag wat hen betreft iets te algemeen is gesteld. We (raad-college-organisatie) zouden het beschikbare onderzoeksgeld effectiever kunnen inzetten door van tevoren na te denken over de vragen die er zijn, waar we onvoldoende expertise voor in huis hebben. Maar wel vanuit vertrouwen. Als middel voor de controle slechts bij hoge uitzondering in te zetten.

²⁵ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/256219/om-de-controle-door-de-raad.pdf>

Volksvertegenwoordiging door de raad

19. Vindt u dat de raad meer externe experts zou moeten betrekken in de (voorbereiding) op besluitvorming (bijv. als gesprekspartner in de beeldvormende fase)?

Vrijwel alle respondenten vinden in meerderheid dat er externe experts betrokken zouden moeten worden in de (voorbereiding) op besluitvorming. Bijvoorbeeld als gesprekspartner in de beeldvormende fase. Alleen het college heeft aangegeven het daar niet mee eens te zijn.

Door **raadsleden** wordt toegelicht, dat externe en onafhankelijke experts kunnen helpen bij beeldvorming en kan helpen bij het maken van een goede afweging. Enkele raadsleden geven aan, dat het misschien ook kan helpen om raadsfracties dichter bij elkaar te brengen. Het is wel van belang dat het behapbaar blijft voor raadsleden. Dat kan als het in te passen valt in de huidige instrumenten (bijvoorbeeld thema-avond) of in een aangepast model (zoals Lochem) maar ook door te kijken welke onderwerpen zich daarvoor lenen. Twee raadsleden vragen zich af of dit leidt tot extra kosten. Verschillende raadsleden geven aan dat het kan gaan om onafhankelijke experts, maar ook om experts vanuit een bepaalde belangenorganisatie. Twee raadsleden geven aan dat raadsleden ook ieder voor zich, zich zouden kunnen laten bijpraten door externen in hun netwerk.

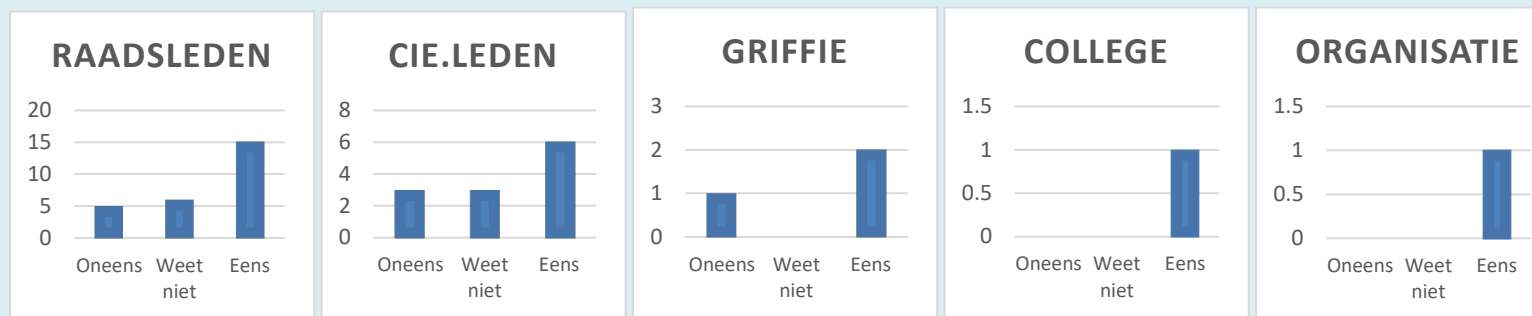
Door de **commissieleden** wordt aangegeven dat dit wenselijk kan zijn bij bepaalde onderwerpen, bijvoorbeeld om je in te kunnen leven en te verdiepen of als speciale kennis is vereist. Eén commissielid geeft net zoals bij vraag 18 aan (en met vergelijkbare motivering t.a.v. raadsleden uit de coalitie) dat dit weggegooid geld is.

De **griffie** vindt het van belang, dat de raad als geheel beschikt over alle relevante informatie die nodig is om tot een goed besluit te kunnen komen. Daar is de gehele samenleving, alsook het democratische proces, het meeste bij gebaat. Sessies met experts (onafhankelijk of met vertegenwoordigers van belangenorganisaties) kunnen daaraan een bijdrage leveren.

Het **college** geeft aan dat dit in samenspraak met college/organisatie zou moeten.

De **organisatie** geeft aan dat dat het resultaat zeker ten goede kan komen omdat het speelveld dan beter in beeld is. Maar dan niet zonder betrokkenheid van de interne experts.

20. Vindt u dat inwoners en/of instellingen meer of anders betrokken zouden moeten worden in de (voorbereiding) op besluitvorming?

Alle respondenten vinden in ruime meerderheid dat inwoners en/of instellingen meer of anders betrokken zouden moeten worden in de (voorbereiding) op besluitvorming.

De meerderheid van de **raadsleden** vindt dat inwoners en/of instellingen meer of anders betrokken zou moeten worden bij de (voorbereiding) op besluitvorming. Dit hangt wel af van het onderwerp. Ook enkele raadsleden geven aan dat het in de voorbereiding al wel gebeurt, maar dat de raad daar meer betrokken zou kunnen worden of dat er meer geluisterd zou kunnen worden naar inwoners. Tegenstanders van de betrokkenheid bij de besluitvorming geven aan dat zij de gekozen volksvertegenwoordiger zijn, dat het verdragend werkt, dat slechts enkelen komen waardoor het meer kost dan het oplevert. Een aantal raadsleden geven aan dat het beter is als inwoners in gesprek zijn met de raad. Dat is ook handiger voor inwoners die slechts eenmaal hun verhaal hoeven te doen in plaats van zeven keer. Opgemerkt wordt dat het soms een wedstrijd lijkt te zijn wie de meeste betrokkenen spreekt. Het spreken van inwoners/instellingen kan ook plaatsvinden via thema-avonden. Eén raadslid geeft aan dat inwoners al voldoende betrokken worden.

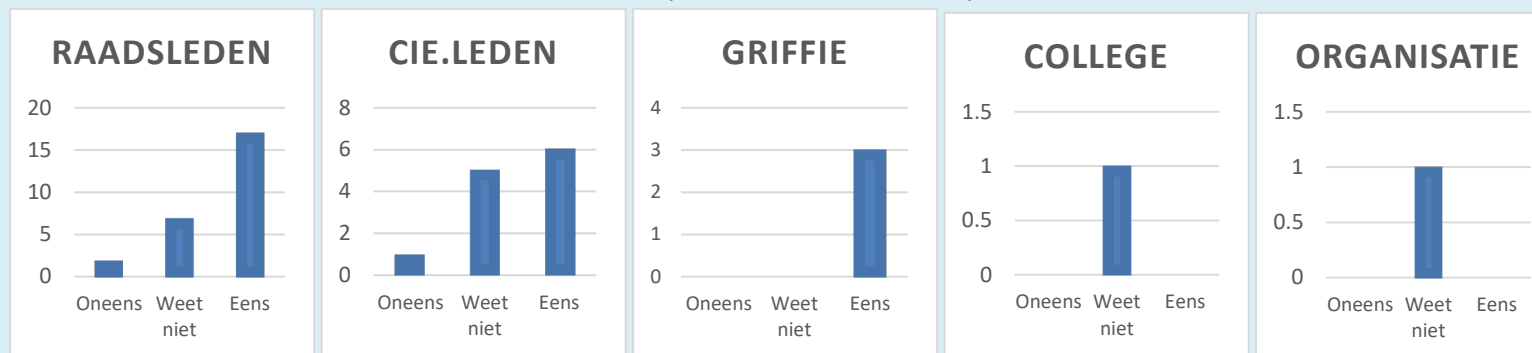
Meerdere **commissieleden** vinden dat inwoners en/of instellingen meer of anders betrokken zouden moeten worden in de (voorbereiding) op besluitvorming. Daarbij wordt nog een aantal suggesties gedaan: geef in ieder raadsvoorstel aan of en hoe anderen zijn betrokken en zo nee waarom niet, een goede voorbereiding is noodzakelijk, voor sommige onderwerpen is dat nodig, maar wel met een evenredige vertegenwoordiging. Een commissielid geeft aan dat dit nodig is voor de transparantie en als dit nog niet gebeurt, dit heel snel moet gebeuren.

Enkele commissieleden zijn het er niet mee eens omdat de raad volksvertegenwoordiger is, er zelf voor is gekozen om commissielid te zijn en om dat er al mogelijkheden genoeg zijn (eenmaal: "er moet wel meer echt geluisterd worden").

De **griffie** geeft aan, dat ook hiervoor geldt dat het goed is als de raad als geheel een goed beeld heeft van wat er leeft onder de inwoners/belanghebbenden. Als iedereen diezelfde informatie heeft kan er een goed afgewogen besluit worden genomen. Dat is waar de samenleving als geheel, alsook het democratische proces, het meeste bij gebaat is. Eén medewerker van de griffie denkt echter dat dat al in voldoende mate gebeurt.

De **organisatie** geeft aan dat in zijn algemeenheid er meer/anders gebruik gemaakt kan worden van de expertise van inwoners ter voorbereiding van besluitvorming. Als het ware zou zoveel mogelijk voorkomen moeten worden dat inspraakreacties tijdens een vergadering nodig zijn.

21. Vindt u dat thema-avonden of informatieavonden meer op locatie zouden moeten plaatsvinden?

Raads- en commissieleden en de griffie vindt in meerderheid dat thema-avonden en informatieavonden meer op locatie zouden moeten plaatsvinden. College en organisatie geven aan niet te weten of dat zou moeten.

Raadsleden die vinden dat avonden meer op locatie zouden moeten plaatsvinden geven daarvoor aan dat dit zinvol is als het functioneel is/meerwaarde heeft (bijvoorbeeld als het over een bepaalde locatie gaat), het is toegankelijker voor inwoners en ook hopen raadsleden dat er daardoor meer inwoners naar de avonden komen. Verschillende raadsleden geven aan dat het goed is als raadsleden zich meer buiten het gemeentehuis begeven. “je proeft het een en ander dan VEEL beter”. Enkele raadsleden die het er niet mee eens zijn vinden het gemeentehuis centraal liggen en ook eenmaal wordt (door een voorstander) benoemd dat het kostenplaatje niet uit het oog verloren mag worden.

Ook de **commissieleden** geven aan dat het zinvol moet zijn om op een bepaalde locatie een bijeenkomst te houden. Eén commissielid geeft aan dat het niet om de locatie gaat maar om de geloofwaardigheid. Een ander commissielid geeft aan dat er een risico kleef aan het informeel met de raad van gedachten wisselen. Enerzijds is het goed dat er informele sessies bestaan omdat dit bijdraagt aan de sfeer zonder vooringenomen standpunten anderzijds bestaat het risico dat er in een commissie- of raadsvergadering geen openbaar debat meer plaatsvindt.

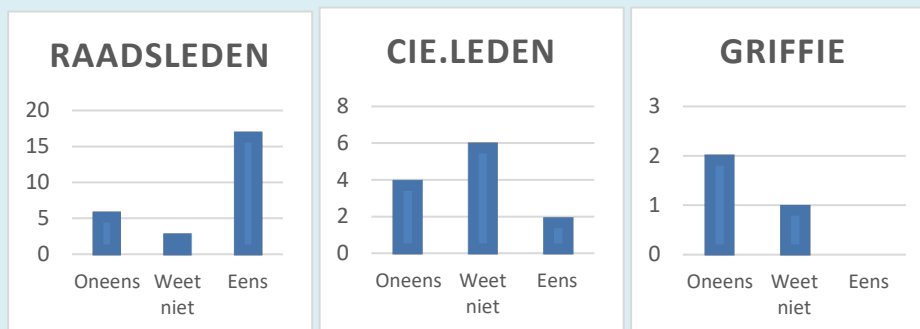
Een informatieavond moet gebruikt worden om een duidelijk beeld te geven en niet voor een gedachtewisseling omdat die in de raad moet plaatsvinden.

De opmerkingen van de **griffie** komen overeen met die van de raadsleden: het is goed als de gemeenteraad meer buiten het huis is en zich (als geheel) onder de samenleving begeeft. Dit brengt de raad en de inwoners dichterbij elkaar, bevordert de zichtbaarheid van de raad en werkt hopelijk drempelverlagend voor inwoners. De locatiekeuze moet echter wel iets toevoegen.

Het **college** geeft aan dat niet in zijn algemeenheid is te beantwoorden; dit is mede afhankelijk van het onderwerp en de context.

De **organisatie** geeft aan dat op deze vraag geen algemeen antwoord is te geven. Het is maatwerk. Soms is op locatie een goed idee. Soms is het gemeentehuis, als neutrale plek, de beste locatie.

22. Ik ben tevreden over de invulling van de werkbezoeken en het aantal werkbezoeken

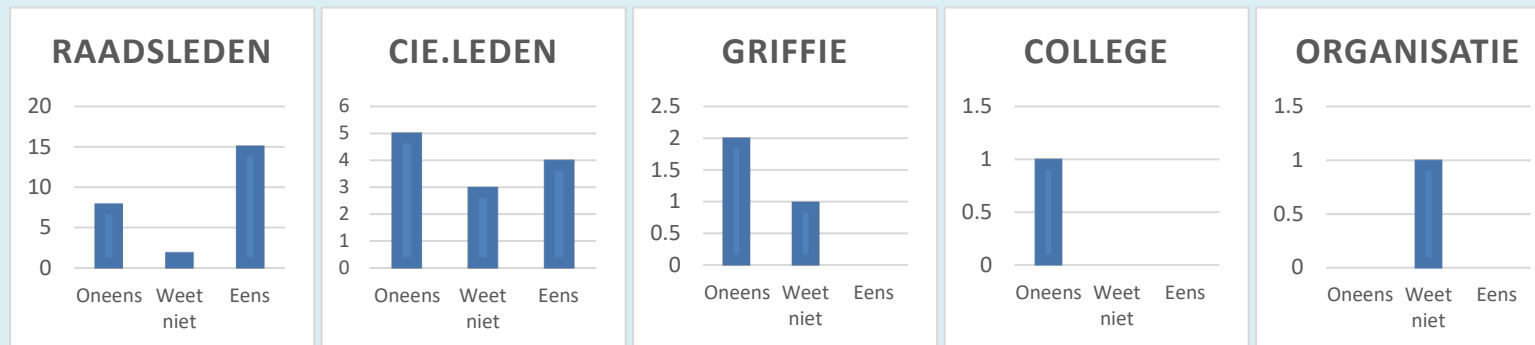
Aan raads- en commissieleden en de griffie is gevraagd of zij tevreden zijn met de invulling van de werkbezoeken en ook het aantal werkbezoeken. Raadsleden zijn overwegend tevreden, college leden zijn overwegend ontevreden of weten het niet en de griffie is overwegend ontevreden.

De meeste **raadsleden** geven aan dat het aantal werkbezoeken te laag is. Het aantal deelnemers aan de werkbezoeken is overigens ook laag merkt één raadslid op. Een ander raadslid geeft aan dat het animo voor werkbezoeken mogelijk wat wegzakt vanwege agendadrukke. Ook wordt opgemerkt dat werkbezoeken vaak starten om 16.00 uur, wat soms lastig combineert met een werkagenda. Werkbezoeken geven een goede inkijk in bepaalde onderwerpen wordt aangegeven. Enkele raadsleden merken op dat het goed zou zijn als de werkbezoeken worden gekoppeld aan actuele onderwerpen. Dat kan bijvoorbeeld goed zijn in de beeldvormende fase. Dan worden werkbezoeken ook echt functioneel ingezet.

Meerdere **commissieleden** geven aan weinig tot geen ervaring te hebben met werkbezoeken. Eenmaal wordt toegelicht dat het vaker kan. Tweemaal dat ze goed voorbereid moeten worden; er moet aandacht besteed worden aan het doel van het werkbezoek. Is het relevant voor de raad? Eén commissielid geeft aan dat het tijdstip overdag ongunstig is en een ander commissielid geeft aan dat de werkbezoeken afgeschaft mogen worden ("raadslid kan zelf bepalen waar hij heen gaat").

De **griffie** geeft aan dat het aantal werkbezoeken laag is en dat ze ook niet goed bezocht worden. Het zou kunnen helpen als werkbezoeken functioneler worden ingezet ter beeldvorming bij raadsleden. Als inzichtelijk is wat eraan komt aan onderwerpen in een bepaald jaar, kan de raad zelf aangeven waarvoor een werkbezoek gepland moet worden. Dat is nu vrijwel niet mogelijk. In de huidige opzet zou het goed zijn, als de organisatie kennisneemt van de behoefte van de raad om werkbezoeken te koppelen aan actuele onderwerpen en zelf met voorstellen voor werkbezoeken komt. Voorstellen voor mogelijke werkbezoeken kunnen wellicht ook besproken worden in het kwartaaloverleg programmamanagers-griffie.

23. Ik ben tevreden over de wijze en intensiteit waarop de samenleving bij de lokale politiek betrokken wordt (om het jaar groep 7 en 8 aan de macht en politiek actief)

Een meerderheid van de raadsleden is tevreden over de wijze en intensiteit waarop de samenleving bij de lokale politiek wordt betrokken. De commissieleden zijn daar onderling verdeeld over. De griffie en het college zijn daar niet tevreden over en de organisatie geeft aan dit niet te weten.

Een aantal **raadsleden** merkt op dat de betrokkenheid van de samenleving een algemeen maatschappelijk/landelijk probleem is en dat men niet weet hoe dit op te lossen. Ook wordt opgemerkt dat een hogere intensiteit wenselijk is, maar dat men niet weet hoe. Groep 7 en 8 aan de macht wordt gewaardeerd. Eén raadslid geeft aan dat dit echter een te kleine groep is in de samenleving en een ander geeft aan dat het nog veel verder zou moeten gaan. Een ander raadslid geeft aan dat we de interesse van de samenleving in de politiek niet moeten overschatten. Ook geeft een raadslid aan dat er veel mogelijk is als je geïnteresseerd bent in de politiek “er wordt ruim aandacht besteed in krant/website”. Een ander raadslid geeft aan dat politiek synoniem zou moeten staan aan samenleving of democratie. Tot slot geeft een raadslid aan dat door raadsoptreden en de weergave in de Tubantia het imago van de politiek niet verbetert.

De **commissieleden** geven wisselende reacties. Een aantal commissieleden vindt dat er meer inzet gepleegd kan worden om de samenleving bij de politiek te betrekken. Expliciet wordt aandacht gevraagd voor leerlingen in het voortgezet onderwijs en belangengroepen (ouderen, verenigingen als vrouwen van nu, etc.). Een commissielid geeft aan dat het goed is dat er steeds meer aandacht voor is.

Ook wordt opgemerkt dat het arbeidsintensief is en dat er keuzes gemaakt moeten worden. Iemand geeft aan dat het overgrote deel van de samenleving mogelijk geen interesse heeft in wat de politiek doet, maar dat het wel leuk is om politiek-geïnteresseerden die mogelijkheid te bieden. Een commissielid geeft aan niet te weten waar de samenleving hier van verwacht.

De **griffie** geeft aan dat met alleen “Politiek Actief” en “Groep 7 en 8 aan de macht” er nog niet genoeg gebeurt om de samenleving bij de lokale politiek te betrekken. Er is ruimte om dit te verbeteren, al zal dat (afhankelijk van de invulling) mogelijk knellen met wat de griffie nog allemaal kan behappen binnen de huidige formatie.

Het **college** geeft aan dat er nog te beperkt invulling wordt gegeven aan de betrokkenheid van de samenleving.

De **organisatie** geeft aan dat zij niet weten welke activiteiten de ‘lokale politiek’ hiervoor inzet. Alleen groep 7 en 8 aan de macht en politiek actief lijkt ons wat mager. Wat de organisatie betreft gaat betrokkenheid van de samenleving over het betrekken van (groepen) inwoners bij de voorbereiding van besluitvorming. Dat zal elke fractie op een eigen manier doen.

24. Ik ben tevreden over de huidige kwaliteit van de raadscommunicatie (over raadsbesluiten en over het werk van de raad in brede zin)?

Er is gevraagd aan de respondenten wat zij vinden van de raadscommunicatie. Raadscommunicatie is o.a. het communiceren over raadsbesluiten, maar ook het communiceren in bredere zin over de raad. Het doel daarvan is de inwoner meer te betrekken bij het werk van de raad, het communiceren over waar de raad mee bezig is, informeren wat er speelt, hoe de verschillende partijen denken over bepaalde thema's, etc. De raadsleden geven in meerderheid aan ontevreden te zijn over de huidige kwaliteit van de raadscommunicatie. De commissieleden is daar wat verdeeld over. De griffie vindt dat er meer zou kunnen worden gedaan aan raadscommunicatie en college en organiseren geven aan dit niet te weten.

Over raadscommunicatie worden verschillende zaken benoemd door **raadsleden**. Enerzijds dat er te weinig over de raad wordt gecommuniceerd. Er zijn veelal persuitingen over en van het college en er is een opsomming van de raadsbesluiten in “Als de hamer valt”. Een groot aantal raadsleden vindt de communicatie nu te formeel, afstandelijk en ouderwets. Het kan inspirerender en vernieuwender. Ook wordt opgemerkt dat inwoners hun mening vormen op basis van wat men leest in de krant. En dat is niet altijd een volledig beeld.

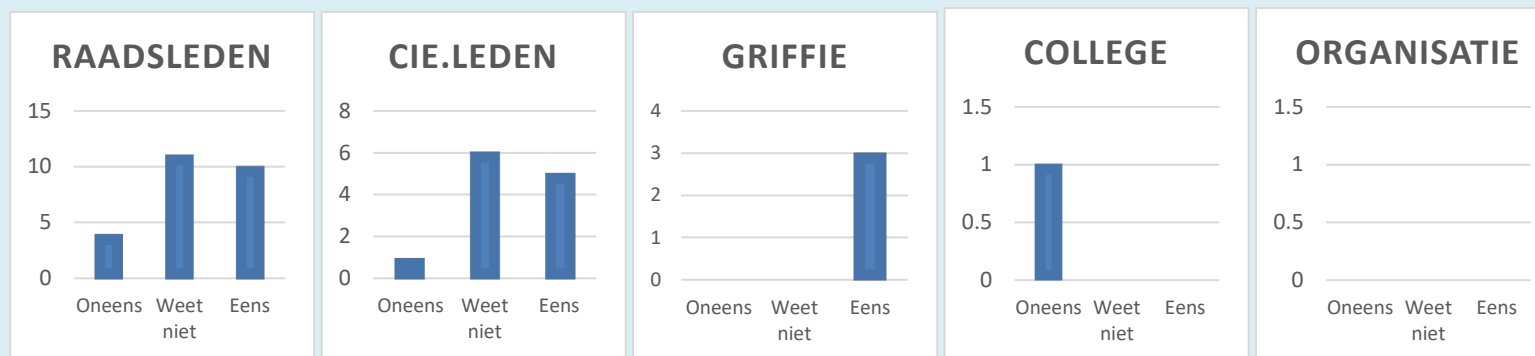
Het zou goed zijn om vanuit de raad te communiceren bijvoorbeeld wat de verschillende standpunten van partijen zijn c.q. welke argumentatie heeft geleid tot een keuze. Een raadslid geeft ook aan dat dit vroeger meer gebeurde. Bijvoorbeeld bij belangrijke onderwerpen. Twee raadsleden merken op dat er over raadsbesluiten wordt gecommuniceerd in de krant terwijl die niet overal wordt ontvangen. Twee raadsleden geven aan dat er voldoende wordt gecommuniceerd; inwoners kunnen over raadsbesluiten lezen in de krant en op de website.

Enkele **commissieleden** merken op dat de raad weinig als geheel naar buiten treedt en dat het publiceren van de raadsagenda en de besluiten te weinig is. Ook wordt opgemerkt dat het openbare debat beter kan.

De **griffie** geeft aan dat er heel veel mogelijk is op het gebied van raadscommunicatie. Verschillende landelijke adviezen roepen gemeenteraden op het contact met de inwoners te verbeteren. Ook blijkt uit onderzoek dat de communicatie in veel gemeenten achterblijft bij de raadscommunicatie van het college. In plaats van ad hoc communicatie rondom de verkiezingen, kan de raad inwoners beter betrekken door deze communicatie doelgericht en structureel vorm te geven. Dit kan bijvoorbeeld gebruikt worden om inwoners te voorzien van informatie, voorlichting, terugkoppeling en stimulering. Als de raad dat wil is het mogelijk om concrete doelen te stellen en daarvoor een aanpak te bedenken. Hetgeen nu wordt gedaan is veelal slechts de wettelijke ondergrens: het publiceren van een besluitenlijst. Incidenteel schrijft de griffie echter ook een persbericht bijvoorbeeld over de Jongerenraad, Groep 7/8 aan de macht en de Rekenkamercommissie. De griffie ziet dan ook ruimte voor verbetering c.q. intensivering van de raadscommunicatie.

De **organisatie** geeft aan dat dit voor hen een lastige vraag is. Zij doen de suggestie om dat aan inwoners te vragen. Over wat er in de gemeente gebeurt en wordt besloten, zijn Berkelbericht en social media volgens hen goede informatiebronnen voor inwoners. Of het zoveel uitmaakt voor inwoners of een besluit door de gemeenteraad, het college of een ambtenaar wordt genomen betwijfelen zij. Als het de bedoeling is om het werk van de gemeenteraad aantrekkelijk te maken om geïnteresseerden te vinden de rol van gemeenteraadslid, dan kan er wel een tandje bij.

25. Vindt u dat de raad actief moet inzetten op intensivering van de raadscommunicatie vanuit de griffie, ook als hier extra capaciteit of budget voor nodig is?

Aan raads- en commissieleden en de griffie is gevraagd of zij vinden dat de raad actief zou moeten inzetten op intensivering van de raadscommunicatie, ook als daar extra capaciteit of budget voor nodig zou zijn. Uit de enquête blijkt dat dit niet voor iedereen goed te beoordelen is. Toch is er bij raads- en commissieleden te zien dat er aardig wat voorstanders zijn voor het actiever inzetten op raadscommunicatie en indien nodig hier capaciteit op te zetten. Dit kan nu alleen niet goed beoordeeld worden gelet op het hoge aantal raads- en commissieleden (11 resp. 6) die aangeven dit niet goed te weten. Ongevraagd heeft het college overigens aangegeven, dat hij het er niet mee eens is.

Een aantal **raadsleden** geeft aan dat het goed is om eerst te kijken naar hoe invulling gegeven kan worden aan meer raadscommunicatie en vervolgens naar wat dat gaat kosten. Twee raadsleden doen de suggestie dat vanuit de organisatie inzet geleverd kan worden voor raadscommunicatie.

Verschillende raadsleden geven aan dat de communicatie verbeterd moet worden aan de hand van een communicatie-strategie. Opgemerkt wordt dat de inwoners recht hebben om te weten wat de door hen gekozen volksvertegenwoordigers doen.

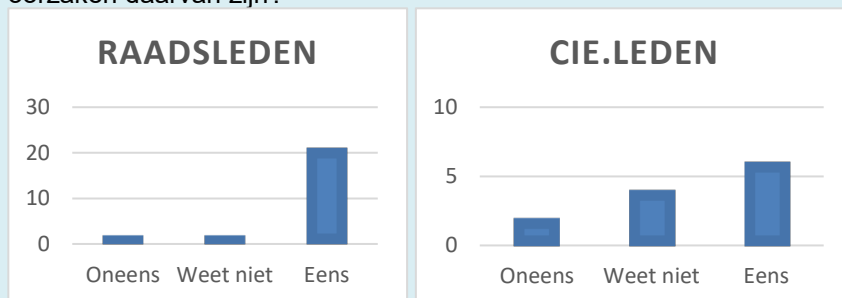
Commissieleden geven verschillende zaken aan: “raadscommunicatie heeft toegevoegde waarde”, “besluiten kunnen duidelijker”, “kan ook/mede worden belegd bij de afdeling communicatie” en “als blijkt dat er meer budget nodig is dan moet dat gerealiseerd worden. De griffie speelt hierin een cruciale rol. Ik vraag me wel af hoe dat er verder uit kan zien.”

De **griffie** geeft aan er voorstander van te zijn om raadscommunicatie (veel) breder op te pakken. Je ziet dat andere griffies daarvoor vaak een (parttime) communicatiemedewerker hebben aangetrokken bij voorkeur met verstand van zaken op het gebied van communicatie. Deze (professionele/ beroepsmatige) kennis en capaciteit is op dit moment binnen de huidige griffie niet aanwezig. Als blijkt dat de behoefte van de raad ten aanzien van raadscommunicatie de capaciteit of kennis binnen de griffie overstijgt, dan dient dit opgelost te worden. Dat kan door keuzes te maken (prioriteit geven aan werkzaamheden), extra capaciteit of ambtelijke bijstand door de organisatie in opdracht van en onder verantwoordelijkheid van de griffier. Op dit moment wordt vanuit het college veelvuldig gecommuniceerd over de voorstellen aan de raad. De griffie vraagt zich af of het voor inwoners niet handig(er) is om te weten wat er daadwerkelijk besloten is en door welk bestuursorgaan.

Het **college** geeft (ongevraagd) aan dat dit volgens hem weinig meerwaarde heeft vanuit het perspectief van de (gemiddelde) inwoner; deze ziet veelal niet het onderscheid tussen raad en college maar reageert op “het gemeentebestuur”.

Raadswerk

26. Vindt u de werkdruk als raadslid hoog? Zo ja kunt u dan aangeven waar dat volgens u aan ligt? Zo ja, kunt u dan aangeven wat de oorzaak of oorzaken daarvan zijn?

Raadsleden geven in ruime meerderheid aan de werkdruk te hoog te vinden. Daarvoor hebben zij een groot aantal oorzaken vermeld. De drie meest genoemde oorzaken zijn: teveel bijeenkomsten in dezelfde week (18x), de lengte en de kwaliteit van de raadsstukken (13x) en de combinatie van werk- en raadswerk in het algemeen (13x). Heel dicht daarbij liggen overigens de deelname aan diverse raadswerkgroepen, losse bijeenkomsten buiten de vaste jaarplanning om en de lengte van de bijeenkomsten.

De commissieleden geven ook in meerderheid aan de werkdruk te hoog te vinden. De meest genoemde oorzaken zijn: teveel bijeenkomsten in dezelfde week (5x) en de lengte en de kwaliteit van de raadsstukken (5x), de combinatie van werk- en raadswerk in het algemeen (4x), de lengte van de bijeenkomsten –(4x), hoeveelheid raadstukken (4x) en niet aan het begin van de visie- en beleidsvorming betrokken te worden als raad (4x).

De **raadsleden** hebben voor de werkdruk een aantal oplossingen aangedragen. Iedere oplossing is door 1 à 2 raadsleden aangedragen. Nog niet bekend is of voor al deze oplossingen een meerderheid te vinden is en of het echt een oplossing is voor de werkdruk. Het gaat om de volgende ideeën:

- Bijeenkomsten combineren op één avond. Kort en bondig houden.
- Raadswerkgroepen zijn onze eigen verantwoordelijkheid, maar mogen minder zijn.
- Meer schriftelijk informeren i.p.v. tijdens een informatieavond.
- Niet teveel onderwerpen (met veel stukken op 1 avond).
- Niet iedereen een iPad, maar iedereen kiest het middel dat voor hem/haar het meest prettig is.
- Betere jaarplanning voor de raad.
- Een tweedaagse heisessie voor de raad waarbij het doel en de te behalen resultaten helder zijn.
- Minder verplichtingen op het gemeentehuis zodat raadsleden meer volksvertegenwoordiger kunnen zijn.
- Alleen thema-avonden en informatieavonden als er echt nieuwe informatie wordt gedeeld.
- Het aantal fracties/raadsleden dat ervoor nodig is om iets op de agenda van een commissie te krijgen verhogen.

Commissieleden hebben (individueel) de volgende oplossingen aangedragen:

- Afspraken maken over informatiebehoefte en betrokkenheid raad;
- Maken van keuzes als raads- of commissielid;
- Vermindering aantal werkgroepen;
- Werken met een tweepartijstelsel.

Raadsleden zijn gevraagd naar hun ideale tijdsbesteding en invulling. Daaruit zijn de volgende gemiddelden naar voren gekomen:

- Het raadswerk zou in totaal maximaal 14 uur per week in beslag mogen nemen.
- Gemiddeld willen raads- en commissieleden maximaal 2,5 dagdeel deelnemen aan bijeenkomsten.
- Het leeswerk zou maximaal 4,5 uur per week mogen bedragen. Eén van de respondenten heeft overigens aangegeven dat hieraan geen maximum zit. Dit is niet meegerekend in het genoemde gemiddelde.
- De voorbereidings- en afstemmingstijd met de fractie zou gemiddeld maximaal 2,5 uur per week moeten zijn.
- De voorbereidings- en afstemmingstijd met maatschappelijke contacten mag maximaal 3,5 uur per week zijn. Twee respondenten hebben aangegeven dat hier voor hen geen limiet aan zit. Dit is niet meegerekend in het genoemde gemiddelde.
- 24 respondenten wil een vaste vergaderdag- of avond (en 1 niet).
- 12 respondenten zijn bereid om op een vaste dag overdag te vergaderen, 13 zijn daartoe niet bereid. De respondenten die wel overdag zouden willen vergaderen geven daarbij aan dat dat maximaal kan:
 - 4 × eens per maand
 - 3 × om de week
 - 4 × iedere week
 - 1 × meerdere malen per week

Een **raadslid** merkt op, dat als het meer als een baan gezien mag worden, het 20 uur mag zijn, maar met een passende vergoeding. Een ander **raadslid** geeft aan, dat ook de juiste arbeidsomstandigheden gerealiseerd moeten worden, waaronder een pensioen en andere sociale lasten. Dat zal volgens deze raadsleden de kwaliteit van de invulling van het raadslidmaatschap ten goede komen.

Ook de **commissieleden** zijn gevraagd naar hun ideale tijdsbesteding en invulling. Daaruit zijn de volgende gemiddelden naar voren gekomen:

- Het raadswerk zou in totaal maximaal 13 uur per week in beslag mogen nemen.
- Gemiddeld willen raads- en commissieleden maximaal 2 dagdelen per week deelnemen aan bijeenkomsten (één lid wil slecht 1 dagdeel per maand deelnemen, deze is niet meegerekend met het gemiddelde).
- Het leeswerk zou maximaal 5 uur per week mogen bedragen.
- De voorbereidings- en afstemmingstijd met de fractie zou gemiddeld maximaal 3 uur per week moeten zijn.
- De voorbereidings- en afstemmingstijd met maatschappelijke contacten mag maximaal 3 uur per week zijn. Twee respondenten hebben aangegeven dat hier voor hen geen limiet aan zit. Dit is niet meegerekend in het genoemde gemiddelde.
- 10 respondenten wil een vaste vergaderdag- of avond (2 respondenten hebben niks ingevuld/geen mening).

- 7 respondenten zijn bereid om op een vaste dag overdag te vergaderen, 5 zijn daartoe niet bereid. De respondenten die wel overdag zouden willen vergaderen geven daarbij aan dat dat maximaal kan:
 - 3 × om de week
 - 2 × iedere week
 - 1 × iedere maand

De raads- en commissieleden is gevraagd waarom zij zich hebben aangemeld voor de lokale politiek. De volgende redenen zijn daarvoor aangedragen door de **raadsleden**:

18 × Vertegenwoordiging inwoners van Berkelland.	11 × Het leren van nieuwe dingen en persoonlijke ontwikkeling.
14 × Vertegenwoordiging van de eigen achterban (een deel van de inwoners van Berkelland).	10 × Het ontmoeten van nieuwe mensen en uitbreiden van netwerk.
14 × Vertegenwoordiging van een politieke stroming/partij.	6 × Ik denk dat ik het beter kan.
13 × Persoonlijke idealen en (maatschappelijke) opvattingen.	1 × Mijn woonplaats leren kennen.
15 × Belangenbehartiging (al dan niet individuele) inwoners van Berkelland.	1 × Deelnemen aan het leven in Berkelland.
19 × Het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de gemeente Berkelland.	1 × Verantwoordelijkheid nemen.
	1 × Dringend verzoek vanuit de samenleving, gezien alle maatschappelijke- en werkervaringsbagage.

De volgende redenen zijn daarvoor aangedragen door de **commissieleden**:

3 × Vertegenwoordiging inwoners van Berkelland.	9 × Het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de gemeente Berkelland.
1 × Vertegenwoordiging van de eigen achterban (een deel van de inwoners van Berkelland).	5 × Het leren van nieuwe dingen en persoonlijke ontwikkeling.
6 × Vertegenwoordiging van een politieke stroming/partij.	3 × Het ontmoeten van nieuwe mensen en uitbreiden van netwerk.
6 × Persoonlijke idealen en (maatschappelijke) opvattingen.	1 × Ik denk dat ik het beter kan.
1 × Belangenbehartiging (al dan niet individuele) inwoners van Berkelland.	1 × Om mijn specialistische kennis te delen.

Slot

Een aantal respondenten heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om tot slot nog dingen te delen als de eerder gestelde vragen daartoe geen gelegenheid hebben gegeven.

Raadsleden geven individueel het volgende mee:

- Ik ben van mening dat we raadsvergaderingen niet per definitie tot uiterlijk 22:30 moeten laten duren. Soms is het beter om toch nog even door te gaan.
- Ik neem mijn petje af voor alle collega's die naast het raadswerk ook nog een volledige baan hebben.
- Het raadswerk, en dan zeker de controlerende rol, is lastig. In feite zijn raadsleden hardwerkende 'amateurs' (zonder dit een negatieve klank te willen geven). Tevens wordt er eigenlijk van hen verlangd dat men van alle dossiers de ins en outs kent, en dat kan m.i. niet.
- Raadsleden moeten m.i. zich meer toespitsen op de hoofdlijnen en niet te veel op de punten en de komma's, al zijn er situaties dat het helaas wel noodzakelijk is.
- Goede verhoudingen in de raad zijn essentieel voor een goede en open dialoog en om voor je inwoners het één en ander te bereiken.
- Het middel van een enquête is voor mij omstreden. Ik ben net als velen enquête moe. Je ziet dat de maatschappelijke interesse afneemt. "Als je even belt met de bank, krijg je al een enquêteformulier in de mailbox". Daarnaast is het ook een kostbaar instrument. Enquête voorbereiden, enquête bespreken, finetunen, informeren over enquête, versturen, tijdrovend invullen, terugsturen, verwerken resultaten, rapporteren, evalueren, bijstellen, bespreken etc. Een interview is aanmerkelijk effectiever. Vragen, doorvragen en nuances bespreken.
- Een deel van de raadsvergoeding mag ik zelf houden, een ander deel om de partijkas te spekken.
- Er moet ook meer gewerkt worden t.b.v. de raad. De begroting is meer een werkdocument van het college, dan een instrument voor de raad.
- Rol van volksvertegenwoordiger komt in het geding, door veel verplichtingen op het gemeentehuis.
- Overschat niet het belang van creatieve werkvormen, uiteindelijk gaat het namelijk om de inhoud.
- Zorg er bij thema-avonden of 'ophaalavonden' voor dat er echt nieuwe informatie gedeeld kan worden.
- Een strategische agenda kan wellicht inzicht geven in de belasting voor een komende periode. Dit maakt plannen beter mogelijk.

Commissieleden geven individueel het volgende mee:

- Raadsleden moeten een belangrijke rol krijgen in burgerparticipatie.
- Persoonlijke omstandigheden staan (helaas) in de weg van het nog meer tijd steken in de politieke activiteiten.
- Hopelijk gaan alle betrokkenen serieus aan de slag met de uitkomsten en verdwijnt het rapport niet onder een dikke laag stof.
- Er wordt op gewezen dat raads- en commissieleden ten dienste staan van de inwoners die daarbij verwachtingen hebben en niet als doel hebben elkaar met een vergrootglas te bekijken.
- Soms lijken andere belangen (persoonlijk, regels of politiek) meer waard dan de oplossing van een probleem in de samenleving.